

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πρώτος

Συνδρομητικὴ τιμὴ : Ἐν Ἑλλάδι γρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γρ. 20—Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ
1 Γανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἑτήσια — Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως : Ὁδὸς Σταδίου, 6.

22 Φεβρουαρίου, 1876

ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ

Ἑρασιθεΐσα ὑπὸ Α. Σ. Βυζαντίου.

Συνίξις ἰδί σελ. 37.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΘΓΩΣΘ

Αἱ γυναῖκες.

Ἐρ.-Αἱ γυναῖκες πρέπει νὰ λαμβάνωσιν ὁποῖαν ἀνατροφὴν καὶ οἱ ἄνδρες;

Ἀπ.-Βεβαίως, διότι αὐταὶ πρῶται φροντίζουσι περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν καὶ αἱ πρῶται ἐντυπώσεις ἐπιδρῶσι τὰ μέγιστα εἰς τὴν διάπλασιν τῶν ἀνδρῶν. Ἄλλ' ἔννοεῖται ὅτι ἡ ἀνατροφή τῶν γυναικῶν πρέπει νὰ ἦναι προσηρμοσμένη πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὸν προορισμὸν τοῦ γυναικείου φύλου.

Ἐρ.-Περιέχει ἡ ἑλλ. ἱστορία παραδείγματα γυναικῶν, αἵτινες δὲν ὑπῆρξαν μόνον χρησταὶ μητέρες, ἀλλ' ὑπερέβησαν πολλάκις καὶ τοὺς ἄνδρας κατὰ τὸν ἥρωισμὸν καὶ τὴν φιλοπατρίαν;

Ἀπ.-Ἡ ἱστορία τῆς Σπάρτης βρῖθει τοιούτων παραδειγμάτων καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους δὲ χρόνους, αἱ Σουλιώτισσαι γυναῖκες ἐφάνησαν ἄξιαι κληρονόμοι τῶν σπαρτιατικῶν ἐκείνων ἀρετῶν.

Ἐρ.-Αἱ γυναῖκες ἔχουσι τὰ αὐτὰ δικαιώματα ὅσα καὶ οἱ ἄνδρες;

Ἀπ.-Αἱ γυναῖκες ἔχουσι τὰ ἀστυκὰ, ἀλλ' ὄχι καὶ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα. Ἡ ἐνῆλιξ γυνή, ἂν ἦναι ἄγαμος ἢ χήρα, δύναται νὰ ἔχη κτήματα, νὰ πωλῇ, νὰ ἀγοράζῃ, νὰ χρησιμεύῃ ὡς κληδεμῶν, νὰ πράττῃ, ἐνὶ λόγῳ, πᾶν ὅ,τι καὶ οἱ ἄνδρες ἄλλα δὲν δύναται νὰ συντελῇ εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν νόμων, εἰς οὗς ὑπακούει καὶ αὐτή, διότι δὲν λαμβάνει μέρος εἰς τὰς ἐλογάς.

Ἐρ.-Πῶς δικαιολογεῖται ἡ ἐξαιρέσις αὕτη;

Ἀπ.-Δὲν ἐκρίθη δίκαιον νὰ ἀσκήῃ ἡ γυνὴ τὸ ὑπέρτατον τοῦτο πολιτικὸν δικαίωμα, ἀφοῦ δὲν ὑπηρετεῖ ὡς στρατιώτης. Ἐκτὸς δὲ τούτου, αἱ γυναῖκες, ἀσχολούμεναι εἰς οἰκιακὰ ἔργα, δὲν εἶδειξαν διάθεσιν νὰ ἀσχοληθῶσιν εἰς τὰ δημόσια.

^{Ἡστίαι συνίξις.}

ΠΩΣ ΤΡΕΦΟΜΕΘΑ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΘΓΩΣΘ

Ὁ στόμαχος.

Συνίξις ἰδί σελ. 98.

Εἰς τὴν προηγουμένην μου ἐπιστολὴν σοῦ εἶπα πολλὰ πράγματα περὶ στομάχου, ἐλησμώνησα ὅμως τὸ κυριώτατον, τοῦτέστι νὰ σοῦ περιγράψω πῶς εἶνε κατεσκευασμένος.

Θὰ εἶδες ἴσως ποτὲ σοῦ κανένα ἀπὸ τοὺς περιπλανωμένους ἐκείνους μουσικούς, ἰταλοὺς πρὸ πάντων, οἵτινες κρατοῦσιν ὑποκάτω τῆς μασχάλης τῶν ἐν εἶδος ἀσχοῦ μελανοῦ, καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν φυσῶσιν ἐντὸς αὐτοῦ καὶ τὸν γερμίζουσιν ἀέρα, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν πιέζουσι διὰ τῆς χειρὸς, καὶ παίζουσι μουσικὴν ἐνῶ ἐξέρχεται πάλιν ὁ ἀήρ δι' ἑνὸς καλάμου, τὸν ὁποῖον ἔχουσι προσκολλημένον εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ ἀσχοῦ. Ἄν δὲν εἶδες ποτὲ κανένα τοιοῦτον μουσικόν, λυποῦμαι πολὺ, διότι τὸ κύριον συστατικόν τοῦ μουσικοῦ ἐκείνου ὄργανου, ὁ μελανὸς δηλ. ἀσκὸς, θὰ σοῦ εἶδει ἀκριβεστάτην ἰδέαν τοῦ στομάχου σου καὶ τοῦτο διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον, ὅτι ὁ ἀσκὸς ἐκεῖνος εἶνε στόμαχος, καὶ στόμαχος ζῶου, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐσωτερικὴ κατασκευὴ ὁμοιάζει πολὺ μὲ τὴν ἰδικήν σου. Τὸ ζῶον αὐτὸ (λυποῦμαι πολὺ διὰ τὴν ὁμοιότητα) εἶνε . . . ὁ χοῖρος! Δὲν εἶνε θέβαια κολακευτικὸν διὰ σέ, οὔτε διὰ κανένα μας πλὴν τί νὰ γείνη; ὁ Θεὸς τοιουτοτρόπως ἔκρινε πρέπον νὰ κατασκευάσῃ τὰ πράγματα.

Δὲν εἶνε ὅμως καὶ τόσοσιν μεγάλος ὁ ἰδικὸς σου στόμαχος, ὅσον ὁ στόμαχος τοῦ χοίρου διότι τὸ ζῶον αὐτὸ δὲν κάμνει ἄλλο παρὰ νὰ τρώγῃ, καὶ ἔχει ἐπομένως, κατ' ἀνάγκην, πολὺ εὐρύχωρον στόμαχον.

Βλέπε τὴν χεῖρά σου ἂν θέλῃς εἰς τὴν μικρὰν κοιλότητα, ἥτις εὐρίσκεται ὑποκάτω τοῦ στήθους σου, καὶ κράτει τὰς ἄκρας τῶν δακτύλων σου πρὸς τὸ μέρος τῆς καρδίας. Θὰ σκεπάσῃς περίπου τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον κατέχει συνήθως ὁ στόμαχός σου. Δύνασαι δὲ νὰ τὸν φαντασθῇς ὡς στρογγύλον καὶ ἐπίμηκες θυλάκιον, πλατύτερον πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ στενότερον πρὸς τὰ κάτω, ἀρκετὰ δὲ καμπύλον περὶ τὰ μέσα. Ὡς πρὸς τὸ μέγεθός του, δὲν δύναμαι νὰ σοῦ τὸ προσδιορίσω ἀκριβῶς, διότι

δὲν εἶνε πάντοτε τὸ ἴδιον. Ὁ στόμαχος σου εἶνε, βλέπεις, θυλάκιον πολὺ ἐλαστικόν, καὶ καθ' ὅσον γεμίζει τεντώνεται καὶ μεγαλώνει, ὅπως αἱ κόκκιναι ἐκείναι φουσκαὶ ἀπὸ καουτσὺ, αἱ ὁποῖαι φουσκώνουν ὅταν τὰς φουσκῶναι καὶ μικρύνονται πάλιν ὅταν ἀδειάζουν. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ στόμαχος, ὅταν κενωθῆ, μικρύνεται καὶ συστέλλεται. Τότε δὲ, ἐπειδὴ τὰ πέριξ αὐτοῦ εὐρισκόμενα μέρη, τὰ ὁποῖα ἐσηρίζοντο πρὶν ἐπάνω του, χάνουσι τὸ στήριγμα των, τεντώνονται καὶ ἄνω περισσώτερον, διότι φέρουσι μόνον ὅλον τὸ βάρος των καὶ διὰ τοῦτο αἰσθανόμεθα μερικὰ παράδοξα τραβήγματα ἢ στρόφους εἰς τὸν στόμαχον, ὅταν κάμωμεν πολλὴν ὥραν νὰ φάγωμεν.

Οἱ ἀμελεῖς, οἵτινες δὲν συλλογίζονται νὰ φάγωσιν ἐγκαίρως, εἰδοποιῶνται διὰ τῶν γρόφων αὐτῶν, ὅτι εἶνε ὥρα τοῦ γεύματός των, καθὼς οἱ ἀμελεῖς ὑπηρετῶν ἐξυπνοῦσιν εἰς τὸν κώδωνα τοῦ αὐθέντου των. Εἶνε ὅμως καὶ πολλοὶ δυστυχεῖς, οἱ ὁποῖοι, ὅσον καὶ ἂν εἰδοποιηθῶσιν ὑπὸ τοῦ στομάχου των, μένουσι νηστικοὶ, καὶ τὸν παρακούουσι, διότι δὲν ἔχουσι τί νὰ τοῦ δώσωσιν. Ἄν δὲ ἡ παρακοή των αὐτῇ διαρκέσῃ πολὺ, ἀποθνήσκουσιν ἐπὶ τέλους, καὶ τῶν δυστυχῶν αὐτῶν ἀνθρώπων ὁ στόμαχος εὐρίσκεται τότε τόσο μικρὸς καὶ συνεσταλμένος, ὥστε μόνον εἶνε χονδρότερος ἐνὸς δακτύλου.

Ἄλλὰ, καθὼς ἀποθνήσκουν ὅσοι δὲν δίδουσι τροφήν εἰς τὸν στόμαχόν των, τοιοῦτοτρόπως ἐπίσης δύνανται νὰ ἀποθάνουν ὅσοι τοῦ δίδουσι περισσώτερον ἀφ' ὅ,τι πρέπει. Τότε δὲ ὁ στόμαχος τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι σκάθουν καθὼς λέγει ὁ λαὸς, εὐρίσκεται τόσο ἐξωγκωμένος, ὥστε κατέχει μόνον τοῦ ἡμισυ τῆς κοιλίας καὶ κατὰ περισσώτερον.

Καθὼς βλέπεις λοιπὸν, ὁ στόμαχος δὲν ἔχει ἰδικόν του μέγεθος, καὶ τὸ ἀνάστημά του κανονίζεται συμφώνως πρὸς τὸ περιεχόμενον του. Ὁμοιάζει κατὰ τοῦτο μὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι κάμνουν τὸν μέγαν καὶ κρατοῦν ὑψηλὰ τὴν μύτην των, ὅταν ἔχουν χρήματα καὶ τὰ θυλάκιά των ἦνε γεμάτα, τὰ καταιβάτουν δὲ ἐξ ἐναντίας καὶ γίνονται μικροὶ καὶ ταπεινοὶ, ὅταν πτωχύνουν. Ἐπάρχει ὅμως μεταξὺ τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ἡ ἐξῆς διαφορὰ ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι εἶνε ἀνόητοι, διότι εἶνε ἄνθρωποι καὶ ὄχι θυλάκια, ἐνῶ ὁ στόμαχος μας εἶνε θυλάκιον, καὶ πολὺ εὐφυὲς μάλιστα, καθότι ἀλλέως, ἂν δὲν ἠδύνατο νὰ μεγαλῶνῃ κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ τὰς ὀρέξεις μας, θὰ εὐρισκόμεθα, μὰ τὴν ἀλήθειαν, πολὺ ἐμπεδευμένοι ἐνίστη.

Ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὁποῖον κενώνεται τὸ θυλάκιον αὐτὸ, ἀφοῦ γεμίσῃ, εἶνε πολὺ περιεργὸς ἐπίσης. Ἐνόςω διαρκεῖ ἡ χώνευσις, ὁ

στόμαχος εἶνε ἀσφαλέστατα κλεισμένος κατὰ τὰ δύο του ἄκρα ἐπάνω μὲν διὰ τοῦ τελευταίου κρίκου τοῦ οἰσοφάγου, κάτω δὲ δι' ἐνὸς ἄλλου κρίκου, πολὺ ἰσχυροτέρου ὅμως, ὅστις ὀνομάζεται πυλωρός, καὶ ἀνοίγει τὸν δρόμον ὅστις φέρεται πρὸς τὰ ἔντερα.

Πυλωρός θὰ εἴπῃ ὅ,τι καὶ θυρωρός εἶνε δὲ ἀληθινὸς θυρωρός ὁ κρίκος οὗτος, καὶ κάμνει ἀκριβῶς ὅ,τι καὶ ὁ ἐπάνω συνάδελφός του, τὸν ὁποῖον ἐγνωρίσαμεν ἤδη, δηλαδὴ γέυεται καὶ δοκιμάζει.

Παράδοξον θεθαίως σοῦ φαίνεται νὰ ἔχῃ ἐντός σου ἓνα τοιοῦτον παράδοξον δοκιμαστήν, καὶ σὺ νὰ μὴ γνωρίζῃς τίποτε, καὶ μήτε ἰδέαν καν νὰ ἔχῃς, τί κάμνει καὶ πῶς γέυεται ὁ κύριος οὗτος.

Καὶ ὅμως τοιοῦτοτρόπως ἔχει τὸ πρᾶγμα. Ὁ πυλωρός γέυεται, ταυτέστι δοκιμάζει ἀλλήθως τὸ περιεχόμενον τοῦ στομάχου, καὶ ἐνόσω αὐτὸ δὲν εἶνε τῆς ὀρέξεώς του, ἐνόσω δηλ. ἡ χώνευσις δὲν τὸ μετεμόρφωσεν ἀρκετὰ, μένει κλειστός καὶ δὲν ἀφίνει τίποτε νὰ περάσῃ.

Ὁ ἐπάνω θυρωρός μας γέυεται πολλὰ πράγματα, καὶ ἔχει ἐπομένως πολλὰς ἀπολαύσεις. Γέυεται ψητὰ κομπούλια, ὑποδέχεται τὰ γλυκύσματα, περιποιεῖται ὠραίους καρπούς, ἔχει σχέσεις καὶ φιλίας πανταχοῦ, καὶ δέχεται ἐπισκέψεις πολὺ εὐαρέστους τοῦτο δὲ πρὸς εὐτυχίαν μας, ἐννοεῖται, διότι μεταδίδει καὶ εἰς ἡμᾶς τὰς ἀπολαύσεις του.

Ἄλλ' ὁ κάτω θυρωρός μας, ὅστις ἐργάζεται διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ἄγνωστος καὶ ταπεινὸς εἰς τὴν σκοτεινὴν του τρύπαν, μίαν μόνην γεῦσιν ἔχει ὁ δυστυχῆς, ἓνα φίλον, μίαν γνωριμίαν ἢ γνωριμίαν του δὲ αὐτῇ εἶνε εἰδὸς τι μαλακῆς ζύμης, μ' ἐν παράδοξον στακτερόν χρῶμα καὶ μὲ γεῦσιν λίαν δυσάρεστον εἰς κάθε ἄλλον ἐκτός αὐτοῦ, ἢτις ὀνομάζεται χυμὸς, ἀγνοῶ μὰ τὴν ἀλήθειαν διατῆ. Εἰς τὸν χυμὸν αὐτὸν μεταβάλλονται ὅλα τὰ φαγητὰ, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἦνε, εὐμορφα ἢ ἀσχημα, νόστιμα ἢ ἄνοστα. Ὁ ψητὸς γάλλος τοῦ πλουσίου καὶ τὰ ὄσπρια τοῦ πτωχοῦ, τὰ γλυκύσματα τοῦ Σόλωνος καὶ ὁ μαῦρος ἄρτος τοῦ ἐργάτου, τὰ νόστιμα ὀπωρικά καὶ αἱ ἐλαῖαι τοῦ πένητος, ὅλα αὐτὰ μεταβάλλονται εἰς τὸν αὐτὸν χυμὸν ἂν δὲ τοῦ πλουσίου ὁ οὐρανίσκος ἔχει καλλιτέραν τὴν τύχην ἀπὸ τὸν οὐρανίσκον τοῦ πτωχοῦ, οἱ πτωχοὶ ὅμως καὶ τῶν δύο εἶνε ὅμοιοι κατὰ τοῦτο, καὶ τὸν αὐτὸν χυμὸν δοκιμάζουσι. Ἡ ἰσότης, καθὼς βλέπεις, ἀρχίζει πολὺ γρήγορα.

Διὰ νὰ διαθῶσι λοιπὸν ἀπὸ τὸν πυλωρὸν τὰ φαγητὰ, ὅσα περιέχονται εἰς τὸν στόμαχον, πρέπει νὰ μεταμορφωθῶσιν εἰς χυμὸν ἀλλέως ὁ πυλωρός δὲν ἀνοίγει. Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τὰ πολλὰ καὶ διάφορα φαγητὰ, τὰ ὁποῖα τρώγομεν, ἄλλα χωνεύονται καὶ μεταβάλλονται

ἢ εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς ἐχούσας πλάτος 20 μέτρων καὶ ἐπέκεινα. Τῷ 1872 ἠριθμοῦντο ἐπὶ τῶν ὁδῶν τῶν Παρισίων 102,154 δένδρα.

Γ. Τ.

ΡΩΞΑΝΔΡΑ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΥ, Ἡ ΠΡΩΤΗ ΦΑΝΑΡΙΩΤΙΣΣΑ¹

Δὲν ἤξεύρω μέχρι τίνος εἴμεθα ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀλλ' ἀναμφισβητήτως τοὺς ὀμοιάζομεν πολὺ κατὰ τοῦτο, ὅτι, ἐν ταῖς παραδόσεσιν ἡμῶν, μικρὰν ἀποδίδομεν ἀξίαν εἰς τὴν καλλίστην μερίδα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ κατ' ἀκολουθίαν, ὑποθέτω, τοῦ ἑλληνικοῦ. Ὁμιλῶν δὲ ἐνταῦθα περὶ τῶν προπατόρων, ἐνωῶ τοὺς ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων διότι οἱ ὀμηρικοὶ Ἕλληνες ὕμνησαν πολλὰς καὶ ποικίλας κυρίας, ἄλλας μὲν ἐπὶ ταῖς ἀρεταῖς αὐτῶν, καθὼς τὴν Νηυσικίαν, τὴν Πηνελόπην, τὴν Ἀνδρομάχην, τὴν Ἀρήτην, ἄλλας δὲ ἐπὶ ταῖς κακίαις, καθὼς τὴν Ἐλένην, τὴν Κλυταιμνήστραν, τὴν Ἀντιάν, τὴν Φαίδραν, τὴν Ἀλκμήνην. Ἄλλ' ἐπειτα οἱ Ἕλληνες τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τοῦ Δημοσθένους ἐσφετερίσθησαν ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ μόνων τὸ δικαίωμα τῆς ὑστεροφημίας, καὶ κλείσαντες τὰς θυγατέρας, τὰς συζύγους καὶ τὰς μητέρας των εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν, τὰς κατεδίκασαν εἰς αἰδίων λήθην. Ἡμεῖς οἱ νεώτεροι δὲν εἰμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι συλακίζομεν οἴκοι τὰς κυρίας πολλοῦ γε καὶ δεῖ μάλιστα ἀφ' ἧς ἡ ἱατρικὴ ἐπιστῆμη ἀνεκάλυψεν ὅτι τὸ ἀεικίνητον, ταυτὸν εἶπεν le mouvement perpétuel, εἶναι ἀπαραίτητον πρὸς συντήρησιν τῶν τρυφερῶν ἐκείνων πλασμάτων ἀλλὰ θεθαίως λησμονοῦμεν ὅτι ἐπὶ τέλους δὲν εἶναι ἀπλᾶ ἐπιπλα καὶ οἰκόσιτα ζῶα, ἡ δὲ μνήμη τινῶν ἐξ αὐτῶν δικαιοῦται νὰ διασωθῇ πολὺ μᾶλλον ἢ τὸ μεθυστέρως ὁπωσοῦν κατασκευαζόμενον κλέος κυρίων τινῶν, οἵτινες παρίστανται νῦν ὡς σωτήρες τῆς Ἑλλάδος, ἐνῶ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ δὲν ἐφρόντιζον εἰμὴ πῶς νὰ σώσωσιν ἑαυτοὺς. Καὶ τὸ κακὸν δὲν εἶναι πρόσφατον. Ἀνοίξατε τὸν ὑπὸ τοῦ Σκοπελίτου Καίσαρος Δαπόντε συνταχθέντα ἐν τῇ παρελθούσῃ ἑκατονταετηρίδι *Κατάλογον ἱστορικῶν ἀξιόλογον τῶν καθ' ἡμᾶς χρηματισάντων ἐπισήμων Ῥωμαίων*, τὸν φέροντα ὡς ἐπίγραμμα¹

Ἀνδρῶν σοφῶν ἠθροῖς καὶ ἐπισήμων,
οὓς ὁ νῦν ἐβλάστηεν, ὡς βότα, χρόνος.

Ὁ κατάλογος οὗτος περιγράφει τὸν βίον καὶ τὴν πολιτείαν πολλῶν πατριαρχῶν, ἀρχιερέων, ἱερομονάχων, ἱερέων, ἱεροδικόνων, μοναχῶν, αὐθεντῶν, δραγομάνων, ἀρχόντων, πραγματευτῶν, διδασκάλων, οὐδεμία ὅμως γυναικὸς βιογραφία ἔρχεται νὰ ποικίλῃ καὶ κοσμήσῃ τὸν μονότονον

1. Ἀναγνώστη, ὡς καὶ ἐν προτάξει; δημοσιευθῆσάντων βιογραφίαι ὑπὸ τοῦ πλοῦ ἀλλοῦ μαρμαριώτου, ἐν τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ Παρισίων.

εἰς χυμὸν γρηγορώτερα καὶ ἄλλα ἀργότερα, ὁ πυλωρός διακρίνει μὲ θυμασθὴν ὀξυδερκίαν ὅσα εἶνε χωνευμένα, καὶ τοὺς ἀνοίγει τὴν θύραν, ἀποκρούει δὲ ὅσα εἶνε ἀκόμη ἀχώνευτα καὶ δὲν μετεβλήθησαν εἰς χυμὸν. Ἄν, καθ' ὑπόθεσιν, κατέπιες συγχρόνως ἐν τεμάχιον ἄρτου καὶ ἐν τεμάχιον κρέατος, ὁ μὲν ἄρτος πρὸ πολλοῦ ἤδη ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ στομάχου, τὸ δὲ κρέας μένει ἔτι καὶ ταλαιπωρεῖται ἐντός αὐτοῦ, περιμένον νὰ μεταβληθῇ εἰς χυμὸν.

Ἐκ τούτου δύνασαι καὶ μόνη σου νὰ συλλογισθῆς, πόσον κακὸν καὶ ἐπικίνδυνον πρᾶγμα εἶνε νὰ καταπίνης ἀπερισκέπτως πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ μεταβληθῶσιν εἰς χυμὸν, οὔτε εἶνε τόσο μικρὰ, καθὼς παραδείγματος χάριν ἐν κερασσοκούκουτσον, ὥστε νὰ γελάσωσι τὸν πυλωρὸν καὶ νὰ διέλθωσιν ἀπαρατήρητα. Ὁ πυλωρός θὰ τοὺς κλείσῃ τὴν θύραν, καὶ καμμία μας διαταγὴ δὲν δύναται νὰ τὴν ἀνοίξῃ. Ὁ δὲ στόμαχος θὰ ἠναγκάσῃτο νὰ τὰ φυλάττῃ ἐντός του τίς οἶδε πόσον χρόνον, ἂν δὲν κατώρθωναν αὐτὰ, μὲ πολλὰς παρακλήσεις καὶ ἰκεσίας, νὰ μαλάξωσιν ἐπὶ τέλους τὸν αὐστηρὸν φύλακα, ὅστις ἐξοικειοῦται μαζὺ των καὶ συγκατανεύει νὰ τοὺς ἀνοίξῃ τὴν θύραν, δηλαδὴ νὰ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ νὰ παραβῇ τὸ καθήκον του, καθὼς ἐνίστη οἱ τελωνοφύλακες χαρίζονται εἰς τοὺς φίλους των λαθρεμπόρους καὶ ἀφίνουν ἐλευθέρην τὴν διάβασιν εἰς τὰ λαθρεμπόρια.

Πόσον ὅμως ὑποφέρει ὁ δυστυχῆς στόμαχος, πρὶν ἐξοικειωθῇ ὁ θυρωρός μὲ τοὺς ἀδιακρίτους ἐκείνους λαθρεμπόρους καὶ τοὺς ἐπιτρέψῃ νὰ ἀναχωρήσωσι! Ἀρκεῖ μόνον νὰ μάθῃς, ὅτι γυνὴ τις, ἢτις κατέπιεν ἐξ ἀπροσεξίας ἓνα πυρήνα βότακινου, τὸν εἶχεν ἐπὶ δύο δολάκηρα ἔτη ἐντός τοῦ στομάχου της, καὶ ἐκινδύνευσε νὰ ἀποθάνῃ ἐξ αἰτίας της. Ὑπέφερε πόνους φοβεροὺς, εἶχε καταντήσει πτώμα σχεδὸν ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν, καὶ οἱ ἱατροὶ δὲν ἤξευραν τί νὰ κάμουν, ὅτε ἐπὶ τέλους, ἦτον καιρὸς θεθαίως, ὁ πυλωρός κατεπίεσθη νὰ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, καὶ ἡ γυνὴ ἐσώθη. Δὲν σοῦ συμβουλεύω ὅμως νὰ κάμῃς τὸ ἴδιον, καὶ νὰ κρεμασθῆς ἀπὸ τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ θυρωροῦ σου, διότι οἱ θυρωροὶ δὲν εἶνε πάντοτε εὐδιάθετοι.

Τώρα ἐπεράσαμεν τὸν στόμαχον καὶ ἐμβαίνομεν εἰς ἄλλον δρόμον. Ἄλλὰ περὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπομένῃ ἐπιστολήν.

Ἐπιτοὶ στίχοι.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

Τὰ δένδρα ἔχουσι μεγάλην ἐπιβροήν ἐπὶ τῆς ὑγείας τῶν πόλεων, διότι καθαρίζουσι τὸ ἔδαφος καὶ τὸν ἀέρα αὐτῶν. Ἐν Παρισίῳ τὰ ἐπὶ τῶν ὁδῶν δένδρα πρέπει κατ' ἀστυνομικὴν διαταγὴν ν' ἀπέχῃσι τοῦλάχιστον ὅ μῆτρα ἀπὸ τῶν οἰκιῶν, ὥστε δὲν δύνανται νὰ φτυεθῶσι τοιαῦτα

εκεῖνον κῆπον τοσοῦτων ἐπισήμων ἀνδρῶν, ὧν πολλοὶ ἤθελον θεσπιάως ἀπορήσει ἐάν, ἐξεχειρόμενοι ἐκ τῶν τάφων, ἤθελον ἴδει ἐαυτοὺς προσφερομένους ὡς ῥόδα εἰς τὰς παρούσας γενεάς. Ἡ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος κατῆντησεν οὕτω νὰ ὁμοιάζῃ τὰς ἱεράς τοῦ ἁγιωνύμου θροῦς Ἄθω μονάς, ὅπου θηλυκὸν κἀνανδρὸς εἶδους δὲν ἐμβαίνει.

Τὸ δὲ οὐδὲν ἦττον δεινὸν εἶναι ὅτι οὔτε δύνανται σήμερον πλέον νὰ ἐπανορθωθῇ καθ' ὅλοκληρίαν ἡ ἀδικία αὕτη. Ὑποθέσατε τῶντι ὅτι ἠθέλομεν ἔχει ἐν τῷ παρελθόντι ἡμῶν κάμμιαν Madame de Chevreuse, κάμμιαν Duchesse de Longueville ὑποθέσατε προσέτι ὅτι ἐν τοῖς φιλοσόφοις ἡμῶν ἤθελον εὐρεθῆ τις Cousin, μὴ νομίζων ἀνάξιον τῶν ἄλλων ἐμβριθῶν αὐτοῦ μελετῶν, τὸ ν' ἀσχοληθῇ περὶ τὴν βιογραφίαν τῶν ἐπιχαρίτων ἐκεῖνων καὶ πολυπραγμῶνων ὄντων πῶς ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ ἔργον, ἀφοῦ οὐδὲν ἀπεμνημονεύθη περὶ τοῦ χαρακτῆρος, περὶ τῶν πράξεων, περὶ τῶν περιπετειῶν αὐτῶν; Καὶ τοιαύτας μὲν πολυωνύμους δεσποίνας, τοιοῦτους δὲ τεχνίτας τοῦ λόγου, δὲν εὐτυχῆσαμεν ἔτι νὰ ἀναδείξωμεν. Δὲν στερεῖται ὅμως ἡ ἱστορία τοῦ νεωτέρου ἑλληνικοῦ ἔθνους κυριῶν αἰτίνας, διαπρέψασαι ἐπὶ παιδείᾳ καὶ φιλοτιμίᾳ, ἀνέθρεψαν αὐταὶ υἱοὺς κοσμήσαντας διὰ πολιτικῶν καὶ ἄλλων ἀρετῶν τὰς παρελθούσας ἡμῶν ἑκατονταετηρίδας καὶ καθωδήγησαν αὐτοὺς ἐν τῷ βίῳ διὰ τῶν συμβουλῶν, καὶ συνεμερίσθησαν οὐ μόνον τὰς ἀγαθὰς αὐτῶν τύχας, ἀλλὰ καὶ τὰς συμφορὰς ἑτέρας δὲ, ἀναδειχθεῖσας ὄντως ἡρώδους περὶ τὴν πρὸς τοὺς οἰκειοὺς ἀφοσίωσιν καὶ ἑτέρας πάλιν ὧν τὸ κάλλος καὶ ἡ ἐλαφρότης, ἂν δὲν προσκάλεσαν Τρωϊκοὺς πολέμους, πολλῶν ὅμως καὶ σπουδαίων πολιτικῶν περιπλοκῶν ἐγένοντο πρόξενοι. Οἱ τάφοι αὐτῶν κείνται ἀνώνυμοι, καὶ οὐδὲν μνημεῖον διδάσκει τὸν διὰ τὴν τοῦ παρελθόντος τίνες ἐγένοντο καὶ τί ἐπραξάν. Δὲν εἶναι ὅμως ἐπὶ τέλους ἴσως ἀδύνατον, συλλέγοντες ἐπιμελῶς, καὶ συναρμολογοῦντες καὶ ἐρμηνεύοντες τὰς ὀλίγας περὶ αὐτῶν περισθεῖσας εἰδήσεις, νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι ἐὰν δικαίως εὐγνωμονῶμεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, δὲν εἴμεθα ἀμνήμονες καὶ τῶν μητέρων.

Πολὺ πρὶν καταρτισθῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἡ τάξις ἐκεῖνη τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, ἡ γνωστὴ γενομένη ὑπὸ τὸ τῶν Φαναριωτῶν ὄνομα, ὑπῆρχον αὐτόθι ὁμογενεῖς, οἵτινες, ἰσχύοντες εἴτε ἐπὶ καταγωγῇ, εἴτε ἐπὶ πλούτῳ, ἂν δὲν ἀνεβιάζοντο ἔτι εἰς τοὺς θρόνους τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαυίας, οὐδὲ διεξήγον τὴν ἐξωτερικὴν τοῦ ὁσμανικοῦ κράτους πολιτικὴν, διεῖπον ὅμως τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν πράγματα, ἐπενήργουν καὶ ἄλλως εἰς τὴν τύχην τοῦ ἔθνους διὰ τῆς πρὸς τοὺς δυνάστας οἰκειότητος καὶ φιλίας, ἀνεδείκνυντο ἀντιπρόσωποι τῶν παριστρίων ἡγε-

μόνων καὶ πολλακίς συνεδέοντο μετ' αὐτῶν διὰ κηδεστίας. Τοιοῦτοι ἐγένοντο οἱ Παλαιολόγοι, οἱ Καντακουζηνοὶ, οἱ Ἀσάναι, οἱ Πάλλαι, οἱ Ξενάκαι, οἱ Γαβράδεις τοιοῦτος δὲ περὶ τὰ τέλη τῆς ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος ὑπῆρξε καὶ ὁ Σκαρλάτος Μπεγλικτζῆς. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶχε πλουτήσῃ ἐκ τῆς προμηθείας τῶν κρατῶν τοῦ ὁσμανικοῦ στρατοῦ, διόπερ καὶ ἐπωνομάσθη Τζελέμππασης, ἐκ τοῦ Τζελέπης, προβατέμπορος, ὄνομα τὸ ὁποῖον, ὅτε βραδύτερον ὁ Σκαρλάτος συγκατελέχθη μεταξὺ τῶν ἀρχόντων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἴσχυσε, καὶ προεχειρίσθη ἀντιπρόσωπος παρὰ τῇ Ὑ. Πύλῃ τῶν ἡγεμόνων τῆς Δακίας, ἐτροπολογήθη μικρὸν εἰς τὸ Τζελεμπῆς, ἵνα ἐπικαλύψῃ ἐπὶ τὸ εὐγενέστερον τὸ ἀρχικὸν ἐπάγγελμα. Ὁ πλοῦτος αὐτοῦ ἐλέγετο πολὺς ἀλλὰ μὴ νομίσῃ τις ὅτι δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τοὺς θησαυροφυλάκους ἐκ τῶν σημερινῶν ἡμῶν Κροίσων. Τὸ πλεῖστον τῆς περιουσίας ταύτης μετεβιβάσθη εἰς τὸν ἐγγονὸν αὐτοῦ Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον, τὸν πρεσβύτερον ἤξεύρομεν δὲ ὅτι, ὅτε οὗτος, τῷ 1683, ἐφυλακίσθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐδέησε νὰ λυτρωθῇ διὰ χρημάτων, μετὰ κόπου ἠδυνήθη νὰ καταβάλῃ 200 πουργία, ἤτοι 100,000 γροσιῶν, τὰ ὅποια, ἔσονδ' ἴσως καὶ ἂν ἀνυψωθῇ ἢ τε ἐσωτερικὴ καὶ ἢ σχετικὴ αὐτῶν ἀξία, πολὺ ἔτι θέλουσιν ἀπέχει τῶν δεκάδων ἑκατομμυρίων ὅσα νῦν πληροῦσι τὰ κιστώτια οὐκ ὀλίγων ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁμογενῶν. Καὶ σημειωτέον ὅτι ὁ Μαυροκορδάτος, διατελέσας ἐν τῷ μεταξὺ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον μέγας διερχόμενος, ἔλαθεν ἀφορμὴν ν' αὐξήσῃ μᾶλλον ἢ νὰ ἐλαττώσῃ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ.

Τοῦ Σκαρλάτου ἐκεῖνου Μπεγλικτζῆ θυγάτηρ ἐγένετο ἡ Ρωξάνδρα, ἧς θέλομεν σκιαγραφήσῃ μᾶλλον ἢ ζωγραφῆσῃ τὴν εἰκόνα. Πότε ἀκριβῶς ἐγεννήθη, ἄδηλον. Ἐπειδὴ ὅμως γινώσκουμεν ὅτι ἀπεβίωσε τῷ 1684 καὶ ὅτι ἐνυμνήθη τὸ πρῶτον μεταξὺ τοῦ 1623 καὶ τοῦ 1626 ἔτους, πιθανώτατον ἀποβάνει ὅτι ἐγεννήθη περὶ τὸ 1605. Διδάσκαλος δὲ αὐτῆς διετέλεσεν ὁ μέγας λογοθέτης Ἰωάννης Καρυοφύλλης, ὅστις ὑπῆρξεν οὐ μόνον σοφὸς ἀνὴρ, ἀλλὰ καὶ μακροβιώτατος καὶ παραδόξως ῥωμαλέος. Κατὰ τὸν Καίσαριον Δαπόντε, ἐγρονθοκοπήθη μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον, ἐντὸς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, τῷ 1690, ὃ ἐστὶν ἑκατοντούτης περίπου ὧν, διότι ὡς διδάσκαλος τῆς Ρωξάνδρας, ἀναγκάτως ὑπερέβαινε αὐτὴν κατὰ 15 τοῦλάχιστον ἔτη. Εἶναι ἀληθές ὅτι, καθὰ ἐξηγήσαμεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἡμῶν, ὁ Μαυροκορδάτος δὲν ἦτο ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1690 ὥστε τὸ γεγονός δέον νὰ ἀποδοθῇ εἰς ἄλλο ἔτος, παρεκτός ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ Δαπόντες ἀνέπλασε πρᾶγμα ἀνύπαρκτον, ἢ ἐπανελάβε φήμην ἀδέσποτον, ὅπερ

καὶ πιθανώτερον, διότι πῶς τῶντι νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὁ Μαυροκορδάτος, ὅσον ὀλίγος καὶ ἀνυποτέχης, ὕψωσε ποτὲ χεῖρα κατ' ἀνδρῶς, ὅστις ἀφοῦ ἐξεπαίδευσεν τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μητέρα, ἐπειτα ἐμύπησε καὶ αὐτὸν τοῦτον εἰς τὴν τῶν λόγων ἐπιστήμην! Ἀλλὰ τοῦ τε θαυμάτου γήρατος εἰς ὃ προήλασε καὶ τῆς μέχρι τέλους διατηρήσεως τῶν διανοητικῶν, ἂν ὄχι ἄλλο, δυνάμειον αὐτοῦ, ἔχομεν ἀποδείξει μᾶλλον ἀναμφισβητήτως. Σώζονται ἐπιστολαὶ αὐτοῦ τῶν ἐτῶν 1690 καὶ 1692, οὐδὲν ἦττον δὲ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἐν τῷ τέλει τῆς ζωῆς ἐν ὑποψίᾳ γενόμενος εὐνοεῖν καὶ ὁμοφρονεῖν τοῖς καθ' ἡμῶν, ὡς γράφει ὁ Δημήτριος Προκοπίου, ἀνωμολόγησεν ἐπὶ συνόδῳ, αὐτοπροσώπως παρελθὼν, τὴν κακοδοξίαν, καὶ ἔτυχε τῆς προσηκούσης συγγνώμης.

Ὅπως δὲ ποτε βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἐκπαιδευθεῖσα Ρωξάνδρα ἐγένετο γυνὴ λογιστάτη διὰ δὲ τοῦτο καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν αὐτῆς κοινωνικὴν τάξιν, ὅλοι οἱ ἐπιφανεῖς ξένοι, οἱ εἰς Κωνσταντινούπολιν παρεπίδημοῦντες ἐκ τῆς Ἑσπερίας Εὐρώπης, ἐσπευδον νὰ τὴν ἐπισκερθῶσι, καὶ συνδιελεγόμενοι μετ' αὐτῆς, ἀπεθαύμαζον τὴν τε παιδείαν αὐτῆς καὶ τὴν εὐφυΐαν. Εἶχεν ἄρα γε καὶ τὸ προτέρημα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον αὐθάδεις τινὲς ἄνθρωποι ἀναγράφουσιν ὡς τὸ πρῶτον τῶν καθ' ἡμῶν πάσης γυναικός; Δυστυχῶς οὐδεμίαν ἔχομεν εἰκόνα αὐτῆς πρὸ ὀφθαλμῶν. Εἶναι ὅμως πασίγνωστοι οἱ ζωροὶ καὶ εὐρυμοὶ τοῦ υἱοῦ τῆς χαρακτῆρος τὸν δὲ ἐγγονόν τῆς Ἰωάννης ἔλεγεν ὁ Καντεμῖρης ὡραϊότατον τῶν κατ' αὐτὸν ἀνδρῶν. Ἡ φυσιογνωμία τῶν τέκνων δὲν ἐγγυᾶται πάντοτε τὴν εὐμορφίαν τῶν γονέων, καὶ μάλιστα ἀμφοτέρων τῶν γονέων. Ἀλλὰ δὲν ἤξεύρω δικαί, μελετῶν τις τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, ἀποκλίνει νὰ πιστεύσῃ ὅτι οὗτος ὄφειλε τοὺς μεγάλους ἐκείνους ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ μικρὸν καὶ εὐσχημάτιστον στόμα εἰς τὴν μητέρα μᾶλλον ἢ εἰς τὸν πατέρα. Εἰς δὲ τῶν ἐγκωμιαστῶν τῆς παραβάλλει αὐτὴν πρὸς τὴν Ὑπατίαν, τὴν περιώνυμον οὐ μόνον ἐπὶ σοφίᾳ ἀλλὰ καὶ ἐπὶ κάλλει Ἀλεξανδρινῆν, πρὸς ἣν ὁ ἀρχιερεὺς Πτολεμαῖδος Συνέσιος, ὅσον ἀρχιερεὺς καὶ ἂν ἦτο, ἔγραφε ποτὲ, ὅτι οὐδ' εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν θέλει λησμονῆσαι τὴν φίλην Ὑπατίαν. Ἄλλην ὅμως ἀσφαλεστέρην μαρτυρίαν περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου πράγματος δὲν ἔχομεν, τὸ δὲ δεινότερον, δὲν ἤξεύρομεν ποῖος ἐπλάσε τὸν σκαῖον ἀστείμον, ὅτι ἡ Ρωξάνδρα ἀπέβλεπεν ἐξ εὐλογίας, κόρη ἔτι οὖσα, τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν, ὅτι διὰ νὰ ἀπατήσῃ τὸν πρῶτον αὐτῆς σύζυγον, τὴν ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας Ἀλέξανδρον Δ', ἐνυμνήθη κεκαλυμμένον ἔχουσα τὸ πρόσωπον, καὶ ὅτι, ἐπειδὴ μετὰ τὴν τελετὴν τῆς ἱερωργίας τοῦ γάμου ἐδέησε τελευταῖον νὰ ἀποκαλυφθῇ, ἀπεπέμφθη ἀμέσως εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἡ φήμη αὕτη,

καὶ τοὶ πολλακίς ἐπαναληφθεῖσα, εἶναι ἀνυπόστατος. Ὁ Καίσαριος Δαπόντες, ὅστις μνημονεύει τοῦ γάμου ἐκεῖνου, οὐδὲν τοιοῦτον ἀπειρόκκλον ἀναφέρει, αἰ δὲ περὶ τῆς τελετῆς ταύτης λεπτομέρειαι, αἰ ὑπὸ τοῦ Διονυσίου Φωτεινοῦ ἱστορηθεῖσαι, ἐκ διαφόρων βλαχικῶν καὶ μολδαυικῶν χρονικῶν, αἴρουσιν ἐκ μέσου καὶ τοὺς τελευταίους δισταγμοὺς ὅσους ἠδυνάμεθα νὰ ἔχωμεν περὶ τούτου.

Ἐν ἔτει 1623 ἀνέβη τὸ δεύτερον εἰς τὸν ἡγεμονικὸν τῆς Βλαχίας θρόνον ὁ Ἀλέξανδρος Δ', υἱὸς τοῦ Ράδουλ βοεβόδα Μίχνα, ὅστις συγχρόνως προεχειρίσθη ἡγεμὼν Μολδαυίας, ἀφοῦ πρότερον, 1610-1616, ἦρξε τῆς Βλαχίας. Ὁ Ἀλέξανδρος εἶχεν ἤδη χηρεύσει ἐκ πρώτου γάμου ἀλλ' ἦτο ἔτι νέος καὶ ἀποφασίσας νὰ συζευχθῇ αὐθις, ἐξελέξατο πρὸς τοῦτο τὴν κόρην τοῦ Σκαρλάτου Μπεγλικτζῆ. Ἄν ἡ ἐπιφανὴς αὕτη κόρη ἦτο ἀνάπηρος, τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ ἦναι γνωστὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἂν ἦτο γνωστὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἦναι ἄγνωστον εἰς τοὺς δύο ἡγεμόνας, οἵτινες εἶχον μυρίους τρόπους νὰ ἤξεύρωσι τί συμβαίνει εἰς τὴν βασιλεύουσαν. Καὶ ἐπειτα ὁ μὲν πατὴρ διέτριψεν αὐτόθι ἀπὸ τοῦ 1616-1623, ὁ δὲ υἱὸς ἀπὸ τοῦ 1619-1623, ὥστε ἀμφοτέροι ἐγνώρισαν αὐτοπροσώπως τὴν Ρωξάνδραν καὶ ἐγνώρισαν αὐτὴν μικρὸν πρὸ τοῦ γάμου, ὅστις ἐτελέσθη μεταξὺ 1623 καὶ 1626, διότι ἐτελέσθη ζῶντος τοῦ πενθεροῦ τῆς, ὅστις ἀπεβίωσε κατὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔτος. Ἴνα παραδεχθῶμεν λοιπὸν τὴν πῆρσιν, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι συνέβη ἐν τῷ τελευταίῳ τούτῳ διαστήματι καὶ ὅτι οὐδεμίαν περὶ αὐτῆς εἰδήσιν ἔλαβον οἱ δύο ἡγεμόνες. Ἀλλ' ἔγω καὶ τοῦτο πῶς ὅμως θέλουσι συμβεβησθῆ αἰ λεπτομέρειαι τῆς τοῦ γάμου τελετῆς πρὸς τὰς λεπτομερείαις τοῦ θρῦλλήματος; Ὁ πατὴρ τοῦ γαμβροῦ ἀπεφάσισεν ὅτι τὸ μυστήριον θέλει τελεσθῆ καὶ πανηγυρισθῆ εἰς Τεκούτζι τῆς Μολδαυίας, ὅπου συνῆλθον ἀμφοτέροι οἱ ἡγεμόνες μετ' ὅλων τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν ἀρχόντων τῶν δύο ἡγεμονικῶν καὶ μετὰ πολλῆς ἄλλης συνοδείας. Ἐκεῖ προσῆλθε καὶ ἡ νύμφη πρέσβεις τῆς Τρανσυλβανίας, τῆς Οὐγγαρίας καὶ τῆς Πολωνίας προσέφερον εἰς τοὺς νυμφίους δῶρα πολυτελῆ ἐγένοντο δὲ πολλαὶ παρατάξεις, τερφεμόναι καὶ εὐθυμίαι ἐπὶ τραπέζης, καθ' ἃς οἱ μὲν Μολδαυοὶ ἄρχοντες ἴσταντο ἐκ δεξιῶν, οἱ δὲ Βλάχοι ἐξ ἐξωνύμων καὶ οἱ ἑορταὶ αὐταὶ διήρκεσαν δεκαπέντε ἡμέρας. Ἐντεῦθεν λοιπὸν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ἢ ὅτι καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα ἡ νύμφη ἔμεινε κεκαλυμμένον ἔχουσα τὸ πρόσωπον καὶ παντελῶς ἀθέατος εἰς πάντας, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν νέον αὐτῆς σύζυγον, ὅπερ ἀπαράδεικτον ἢ ὅτι ἀποπεμφθεῖσας αὐτῆς, ἐξηκολούθησαν οὐδὲν ἦττον αἰ πανηγύρεις, ὅπερ ἔτι μᾶλλον ἀδύνατον.

Πῶς δὲ νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τὰ διάφορα βλαχικά καὶ μολδαυικά χρονικά, ἐξ ὧν ῥητῶς καὶ ἐπανειλημμένως λέγει ὁ Φωτεινὸς ὅτι ἠρύσθη τὴν περὶ τοῦ γάμου τούτου ἐκθεσίον του, οὐδὲν ἤθελον διαλάβει περὶ τοῦ σκανδαλοῦ ἐκείνου, ἐάν τῶν ὄντι συνέβαινε; ἢ πῶς, ὅτι ὁ Φωτεινός, εὐρῶν τὴν ἱστορίαν τοιοῦτου σκανδαλοῦ ἐν τοῖς χρονικοῖς, ἤθελον ὅλως ἀποσιωπήσει αὐτήν; Ἄλλ' ὁ Φωτεινός λέγει ἐπανειλημμένως: «Καὶ τελειωθέντων τῶν γάμων, ἐπέστρεψεν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδιον.»

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ Ῥωξάνδρα δὲν ἀπῆλυσεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὰ μεγαλεῖα τῆς ἐν Βλαχία ἡγεμονίας· τοῦτο ὅμως δι' ἄλλην αἰτίαν. Ὁ Ἀλέξανδρος Β' ἀπέβησε τῷ 1630' καὶ τότε ἡ νεκρὰ χήρα, ἐπιστρέψασα εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐπανάλαβε τὸν προηγούμενον ἥρεμον βίον, παραμυθούσα τὸ πένθος διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς εὐποιίας. Ἄλλ' ἦτο εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας ἐτι, ἢ δὲ μνήμη τοῦ πρώτου συζύγου δυσκόλως ἠδύνατο νὰ ἀνθέξῃ ἐπὶ πολὺ εἰς τοὺς πόθους καρδίας τρυφερᾶς καὶ πνεύματος εὐφραντάστου, τόσῳ δυσκολώτερον ὅσῳ ὁ γάμος ἐκείνος ἀπέβη, ὡς φαίνεται, ἄγονος, τοῦλάχιστον οὐδὲν ἐσώζετο ἤδη ἐξ αὐτοῦ τέκνον, τὸ δυνάμενον ἐνίοτε νὰ συνεχίσῃ τὸν πρὸς τὸν ἀπίοντα σύντροπον τῆς ζωῆς δεσμὸν καὶ νὰ θωρακίσῃ διὰ τῆς στοργῆς τὴν γυναῖκα ἀπὸ τῶν περιστοιχιζόντων αὐτὴν ἐσῶθεν καὶ ἐξῶθεν ἐπικινδύνων περισπασμῶν. Δὲν ἦτο ὅμως πάλιν ἡ Ῥωξάνδρα ἐκ τῶν εὐθράστων ἐκείνων σκευῶν, τὰ ὁποῖα συντρίβονται ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ θίξει. Κατὰ τὰ τέσσαρα πρῶτα τῆς χηρείας τῆς ἔτη, πολλοὶ θεσβαῖος τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει νέων ἐπεζήτησαν τὴν εὐνοίαν αὐτῆς, ἀλλ' αὐτὴ ἐπέειχε. Ἐπέειχε μέχρις οὐ παρέστη ἐνώπιόν τῆς ὁ Χίος Νικόλαος Μαυροκορδάτος.

Δὲν ἤξεύρω ἂν ἠγάπησε ποτὲ τὸν πρῶτον αὐτῆς ἄνδρα, ἀλλ' ἡ αἴγλη τοῦ ἡγεμονικοῦ ἀξιώματος ἦτο ἱκανὴ νὰ ἐξηγήσῃ τὸν γάμον ἐκείνον. Ὁ δὲ Νικόλαος Μαυροκορδάτος ἦτο μὲν ἀνὴρ εὐπορος καὶ, κατὰ τὸν Καισάριον Δαπόντε, ἄρχων εὐγενῆς καὶ πρῶτος τῆς Χίου· καθ' ἑαυτὰ ὅμως καὶ μόνον τὰ προτερήματα ταῦτα δὲν ἤθελον ἀρκέσει νὰ δελεάσωσι τὴν θυγατέρα τοῦ μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ ἄρχοντος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὴν χήραν δὲ τοῦ λαμπροῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας. Ὅθεν ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐλάλησεν ἡ καρδία αὐτῆς· καὶ τῷ 1635 προσέφερον ἑαυτὴν εἰς τὸν εὐτυχῆ Χίον.

Κατὰ δὲ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἔτεκεν υἱόν, κληθέντα Ἀλέξανδρον ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐκ πατρὸς πάππου. Τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς τῆς Ῥωξάνδρας ἐπεφυλάχθη, κατὰ τὸ τότε τηρούμενον ἔθος, εἰς τὸν δεύτερον υἱόν, ἀλλ' ἡ προσδοκία αὐτὴ δὲν ἐπέπευτο νὰ ἐκπληρωθῇ, διότι οὐ πολὺ μετὰ τὸν τοκετὸν, ἢ μήτηρ ἔλαβε τὴν ἀτυχίαν

νὰ στερηθῇ καὶ τὸν νέον αὐτῆς σύζυγον· τὸ δὲ ὄνομα τοῦ Σκαρλάτου ἀπεδόθη θραδύτερον εἰς τὸν δεύτερον υἱόν τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου καὶ εἰς τὸν πρῶτον τοῦ τρίτου υἱοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου, τοῦ Ἰωάννου, τὸν κληθέντα, ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον, Κάρολον. Τὸ ὄνομα ὅμως τοῦ πατρὸς τῆς Ῥωξάνδρας ἠξιώθη τιμῆς ἐτι μείζονος· διότι ἢ τε ὁσμανικὴ κυβέρνησις καὶ ἢ αὐστριακὴ ἐκάλεσαν αἰετοτε τοὺς ἀπογόνους τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ οὐχὶ Μαυροκορδάτους, ἀλλὰ Ἰσπερλέτ-ζαδέδες, ταῦτόν εἰπεῖν Σκαρλατίδας· τοῦτο δὲ διότι αὐτὸς ὁ ἀρχηγέτης αὐτῶν Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος προσεπωνομάζετο, ὡς φαίνεται, καὶ Σκαρλάτος. Οὕτω τοῦλάχιστον ἀποκαλεῖ αὐτὸν ὁ Δημήτριος Προκοπίου, λέγων Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος Σκαρλάτος.

Μετὰ τὸν πρόωρον τοῦ δευτέρου αὐτῆς συζύγου θάνατον ἡ Ῥωξάνδρα ἀφιέρωσε τὴν ζωὴν τῆς ἄπασαν εἰς τὸν μονογενῆ αὐτῆς υἱόν. Ἀφοῦ ἤκουσε τὰς φιλοφροσύνας τοσοῦτων ἐπιφανῶν τῆς Εὐρώπης ἀνδρῶν, ἀφοῦ ἐδέχθη τὰς προσκυνήσεις ὅλων τῶν μεγιστάνων τῶν παριστρίων ἡγεμονιῶν καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν γειτόνων δυνάμεων, ἀφοῦ ἐγνώρισεν, ἔστω καὶ ἐπ' ὀλίγον, τὰς εὐτυχίας τοῦ τρυφερωτάτου τῶν αἰσθημάτων, ἐκυριεύθη ὑπὸ τῆς στοργῆς καὶ τῆς φιλοτιμίας τοῦ νὰ ἀναδείξῃ τὸν υἱὸν ἐκείνον ἱκανὸν πρὸς τὰ λαμπρότατα τῆς ἐποχῆς ταύτης στάδια. Ὅθεν ἀφοῦ προκατεσκεύασε τὸν παῖδα περὶ πάντων ἐλληνικῶν μάθησιν διὰ τοῦ ἰδίου ἑαυτῆς διδασκάλου, τοῦ μεγάλου λογοθέτου Ἰωάννου Καρυσούλλη, ὑπεβλήθη εἰς μίαν τῶν μεγαλητέρων δοκιμασιῶν ὅσας δύναται νὰ ὑπόσῃ μήτηρ, καὶ μάστιγα μήτηρ τέκνου μονογενοῦς· διότι ἐχωρίσθη ἀπὸ αὐτοῦ καὶ τὸν ἐξαπέστειλε, πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐκπαιδεύσεώς του, εἰς Ἰταλίαν, ἧτις ἐλογίζετο τότε καὶ ἦτο εἰσὶ τῆς σοφωτέρας τῆς Ἑσπερίας χώρα. Ἐχῆρευσε δὲ οὕτω τὸ τρίτον οἰκιοθελῶς ἐπὶ 14 ἔτη, ἄλλην παραμυθίαν μὴ ἔχουσα καθ' ὅλον τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα εἰμὴ τὰς συνεχεῖς τοῦ υἱοῦ ἐπιστολάς, τὰς περὶ προκοπῆς αὐτοῦ ἀγγελίας, καὶ τὴν ἔκτοτε ἀρξαμένην εὐρωπαϊκὴν αὐτοῦ φήμην διὰ τῆς πολυθρύλητου ἐκείνης περὶ κυκλοφορίας τοῦ αἵματος πραγματείας, ἧτις συνταχθεῖσα λατινιστὶ τὸσάκις ἐξεδόθη ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Βελγίῳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ. Ἦτο δὲ ἐτῶν 57 περίπου ὅτε τῷ 1662 ἐνηγκαλίσθη αὐτὸς τὸν υἱόν, ὅστις ἀνέλαβεν ἀμέσως τὴν διδασκαλίαν τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ῥητορικῆς ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Φαναρίου καὶ ἐνταυτῷ τὴν ἐνάσκησιν τοῦ ἱατρικοῦ ἐπαγγέλματος.

Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ αἱ περιστάσεις εἶχον ἀρχίσει νὰ μεταβάλλωνται ἐν Κωνσταντινουπόλει. Οἱ Ἕλληνες, αἵτινες πρὸ δύο ἑκατονταετηρίδων, ἐπὶ τοῦ κατακτητοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Βαγιαζήτ Β', εἶχον ἐπιτραπῆ τὴν

διεξαγωγήν ὅλων τῶν διπλωματικῶν διαπραγματεύσεων τῆς Ὑ. Πύλης, καὶ οἵτινες κατόπι ἀπέβαλον τὸ πλεονέκτημα τοῦτο, νῦν ἀνέκτησαν αὐτὸ διὰ τοῦ Παναγιώτου Νικουσίη, προχειρισθέντος πρῶτον μεγάλου διερμηνέως οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ γραμματέως τῆς ἐπικρατείας. Ὅθεν ἡ φιλοτιμία τῆς Ῥωξάνδρας Μαυροκορδάτου ἠλπίσεν εὐλόγως ὅτι ὁ υἱὸς τῆς δύναται νὰ ἀποβλέψῃ εἰς τὴν διαδοχὴν τοῦ Παναγιώτου. Ἡ εὐνοία ἦν ἡ ὁσμανικὴ κυβέρνησις ἔσωζε πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ Σκαρλάτου ἦτο συστατικὸν πρὸς τοῦτο ἐπιτηδειότατον· ἡ πολυπειρος ὅμως γυνὴ ἤξευρεν ὅτι ἡ εὐνοία μόνη δὲν ἤρκει οὐδ' ἐπὶ ἐκείνης τῆς κυβερνήσεως ὁσάκις προέκειτο περὶ σπουδαίων διεθνῶν συμφερόντων· καὶ τούτου ἕνεκα προέστρεψε τὸν υἱὸν νὰ συμπληρώσῃ τὰ ἄλλα ποικίλα προσόντα διὰ τῆς σπουδῆς τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν. Γενομένης δὲ καὶ ταύτης τῆς προπαρασκευῆς, ἔλαβε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἴδῃ αὐτὸν προσληφθέντα ὑπὸ τοῦ Νικουσίη ὡς γραμματέα καὶ διερμηνέα, τῷ 1671. Καὶ ὅταν μετ' οὐ πολὺ ἀπέβησεν ὁ Νικουσίης, εἶδε πληρωθέντας τοὺς μητρικοὺς αὐτῆς πόθους, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον προχειρισθέντα μὲν πρῶτον διερμηνέα, διαπραγματευόμενον δὲ ἀπὸ τοῦ Ἰσσοῦ πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν μεγαλητέρων μοναρχῶν τῆς Εὐρώπης.

Δυστυχῶς ἡ ὑπατος αὕτη λειτουργία εἶχε τοὺς κινδύνους αὐτῆς, κινδύνους ἐνίοτε φοβερούς. Τῷ 1683 ἐδέχθη ὁ Μαυροκορδάτος νὰ συνοδεύσῃ τὸν μέγαν βεζύρην Καρὰ Μουσταφᾶν εἰς τὴν πολυθρύλητον πολιορκίαν τῆς Βιέννης, ἣν ἔλυσε ὁ βασιλεὺς τῆς Πολωνίας Σοβιέσκης, νικῆσας κατὰ κράτος τὸν ὁσμανικὸν στρατόν. Ὁ σουλτάνος, ἐν τῇ ἀγανακτῆσει αὐτοῦ διὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην, ἐθανάτωσε τὸν μέγαν βεζύρην, πολλοὺς ἄλλους ὑπουργοὺς, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐρρίψεν εἰς τὴν φυλακὴν τὸν μέγαν διερμηνέα, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ μὴ γίνωσι δεκταὶ αἱ πρὸς τοῦ πολέμου γενομέναι ὑπὸ τῆς Αὐστρίας εἰρηνικαὶ προτάσεις. Ἡ φυλάκις ἠδύνατο νὰ λογισθῇ ὡς προοίμιον τῆς ἐσχάτης τῶν ποινῶν. Τότε ἡ γηραιὰ τοῦ ἀνδρὸς μήτηρ δὲν ἐδίστασε περὶ τοῦ πρακτέου. Ἀφοῦ διὰ τῶν συνεννοήσεων αὐτῆς μετὰ τοῦ ἰσχυροῦ Μουσταφᾶ Κιουπριλή, τοῦ μετέπειτα γενομένου μεγάλου βεζύρου, κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν προστασίαν καὶ μεσολάβησιν του, ἀπεράσισε νὰ συμμερισθῇ ἐν τῷ μεταξὺ τὴν τύχην τοῦ υἱοῦ, καὶ ἐξήτησεν ὡς χάριν νὰ συμφυλακισθῇ μετ' αὐτοῦ, αὐτὴ ἡ ὀγδοκοντοετῆς περίπου γυνὴ. Ἐκεῖ δὲ, μὴ δυνηθεῖσα νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὰς ἠθικὰς καὶ ὕλικὰς ταλαιπωρίας τῆς συμφορᾶς ταύτης, ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν πρὶν εὐτυχηθῆναι νὰ ἴδῃ τὸ αἴσιον πέρας τῶν δραστηρίων αὐτῆς ἐνεργειῶν, καὶ τὸν υἱὸν τῆς οὐ μόνον λυτρωθέντα, ἀλλὰ καὶ πολὺ μειζόνων ἢ πρότερον ἀξιοθέντα

τιμῶν, ἰδίως δὲ συνδέσαντα τὸ ἱστορικὸν ἤδη γενόμενον ὄνομα αὐτοῦ μετὰ τῆς περιωνύμου συνθήκης, τῆς συνομολογηθείσης εἰς Κάρλοβιτς.

Τοιαύτη ἐγένετο ἡ πρώτη Φαναριώτισσα, ἡ ἀρχηγέτις τοῦ οἴκου ἐκείνου ἐξ οὗ ἀνεδείχθησαν τρεῖς μὲν μεγάλοι διερμηνεῖς, τρεῖς δὲ αὐθένται, ἐβλάστησε δὲ ὁ ἐπιτηδειότατος τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

Κ. ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἡ ἐπομένη διατριβὴ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀστεροσκοπεῖου κ. Ι. Σμῖθ ἐγγράφη γερμανιστὶ διὰ τὴν Ἑστία ν' ἀποβῆμι δὲ δημοσιεύσῃ αὐτὴν, ὡς λίαν περιεργὸν καὶ ὡς ἀπαρχὴν τακτικωτάτης συνδρομῆς, τὴν ὁποῖαν ὑπισχέθη ἡμῖν ὁ σοφὸς συντάκτης τῆς.

Σ. τ. Δ.

ΠΕΡΙ ΣΕΙΣΜΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Ἡ ἔλλειψις παρατηρήσεων εἶναι ὁ λόγος δι' ὃν ἡ ἐπιστήμη μέχρι τῆς σήμερον δὲν ἠδυνήθη νὰ διαγνώσῃ τὴν οὐσίαν καὶ τὰς αἰτίας τοῦ σεισμοῦ, ἢ καὶ νὰ προῖδῃ, ἔστω καὶ ἐπὶ βραχί, τὸ πολλάκις ἐπικίνδυνον καὶ φοβερὸν τοῦτο συμβάν.

Ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων ἠσκολήθησαν οἱ ἐπιστήμονες περὶ τοὺς σεισμούς, ἰδίως ἐν Ἑλλάδι, ἀλλ' ἠρκέσθησαν μόνον εἰς ἐκθεσίαν καὶ ὑποβολὴν ὑποθέσεων, δι' ὑποθέσεων δὲ ἐξηκολούθησαν νὰ ἐξηγήσωσι τὰ περὶ αὐτῶν διὰ πάντων τῶν αἰώνων μέχρι τοῦ νῦν. Περὶ ἐπιμελοῦς παρατηρήσεως τῶν ἐπὶ μέρους συμβαινόντων, περὶ καταστατικῆς συλλογῆς πολλῶν σεισμῶν ἐν διαφόροις χώραις δὲν ἐσκέφθη οὐδεὶς. Τὰ ὀλίγα δὲ, ἅτινα περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εὑρεν ἐν τοῖς πρὸ αὐτοῦ ὁ Πλίνιος, ἀπωλέσθησαν δι' ἡμᾶς. Μόλις τὸν 10' αἰῶνα ἡ ἐπιστήμη προήχθη ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε νὰ κατανοήσῃ ὅτι ἅπασαι αἱ ὑποθέσεις μένουσιν ἀκαρποί, ὅτι δὲ καὶ περὶ τῶν σεισμῶν ὡς καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἀντικειμένων τῶν αὐστηρῶν ἐπιστημῶν ἡ παρατήρησις ἔχει πρῶτη τὸν λόγον. Ὅταν συναχθῇ ἱκανὴ πληθὺς γεγονότων καὶ ταῦτα κριτικῶς θεσβαιωθῶσι, τότε ἀρχεται ἡ πνευματικὴ ἐργασία ἀπὸ σταθερᾶς βάσεως ὀρρωμένη. Πρῶτον τὴν ὀρθὴν ὁδὸν ἐπάτησαν ὁ Alexis Perry ἐν Γαλλίᾳ καὶ ὁ Mallet ἐν Ἀμερικῇ. Οὗτοι συνήγαγον ἀπάσας τὰς γνωστὰς εἰδήσεις περὶ σεισμῶν, διέταξαν δὲ ταύτας χρονολογικῶς καὶ κατὰ χώρας ἐν εἰδει καταλόγων, καὶ ἐξήτασαν τὰ ἤδη πρότερον κινηθέντα ζητήματα, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰς ἐπιρροὰς τοῦ σύμπαντος, εἰς τὰ ἠφαιστεια τῆς γῆς καὶ εἰς τὴν σχέσιν τῶν σεισμῶν πρὸς τὰ μαγνητικὰ καὶ μετεωρολογικὰ φαινόμενα. Τοὺς ἄνδρας τούτους ἠκολούθησαν ἄλλοι, ἔκτοτε δὲ ἠύξησε κατὰ πολὺ ἡ γενικὴ προσοχὴ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον. Ἐν Ἀγγλίᾳ, Γερμανίᾳ, Γαλλίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ δὲν πα-

ρέρχεται τὴν σήμερον συνήθως τις σεισμὸς ἀ-
παρατήρητος, ἀλλὰ σημειοῦται καθ' ἡμέραν
καὶ ὄραν' ἐάν δὲ ἦναι μέγας καὶ καταστρε-
πτικός, τότε δίδονται πληροφορίαι ἐν ἀρθο-
νίᾳ. Ὅσα εἰς τὰς χώρας ταύτας ἐπὶ 20 ἔτη
παρατηρήθησαν εἶναι πλεονα τῶν ἀρχαιοτέρων
εἰδήσεων 20 αἰώνων.

Ὅτι ἀπὸ τῶν τελευταίων τριῶν ἑκατον-
ταετηρίδων ἐγένετο γνωστὸν περὶ τῶν ἐν τῇ
Ἀνατολῇ σεισμῶν, τοῦτο ὀφείλεται σχεδὸν ἀ-
ποκλειστικῶς εἰς Εὐρωπαϊοὺς περιηγητὰς, οἵ-
τινες ἐσημείωσαν ἐπιτοπίως τούτους. Τὰς ἐν
παρόδῳ διδομένας περὶ σεισμῶν εἰδήσεις ὑπὸ
Ἀράβων, Περσῶν καὶ Τούρκων συγγραφέων,
καθόσον ἀπαντῶσιν ἐν ἱστορικοῖς συγγράμμασι,
συνήγαγον κυρίως μόλις κατὰ τὰ 20 τελευ-
ταῖα ἔτη. Περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ 1500
ἔτων συμβάντων σεισμῶν ὀλίγιστα εἰδήσεις
ὑπάρχουσι παρ' ἐκκλησιαστικοῖς καὶ πολιτικοῖς
ἱστορικοῖς ἐκ τούτων μόναι αἱ τοῦ Προκοπίου
ἔχουσίτινα ἀξίαν. Ἀπὸ τῆς ΙΕ' μέχρι τῆς ΙΘ'
ἑκατονταετηρίδος ὑπάρχουσι καὶ Βενετικαὶ ἐκ-
θέσεις, περὶ δὲ τῶν Ἰονίων νήσων καὶ τινες ἀκρι-
βεῖς εἰδήσεις ἐξ ἑλληνικῆς πηγῆς.

Μόλις εἰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν εἰσῆλθεν ἡ Ἑλ-
λάς ὡς πρὸς τὴν μελέτην τῶν σεισμῶν εἰς τὴν
ἐπιστήμην. Πρὸ παντὸς ἀξίος μνεῖας εἶναι ὁ
Βαρβιάνης ἐν Ζακύνθῳ, ὅστις ἐπὶ 40 ἔτη ἐση-
μείωσε πάντα σεισμῶν καὶ τὴν σύγχρονον κα-
τάστασιν τῆς ἀτμοσφαιράς. Τοσοῦτον εὐρεῖαν
συλλογὴν οὐδεμία ἴσως χώρα κέκτηται ἄλλη.
Ὁ Βαρβιάνης ἐτελεύτησε τὸν Μάιον τοῦ 1866,
ὁ δὲ κατάλογος αὐτοῦ ἐδημοσιεύθη ἐν Γαλλίᾳ
ὑπὸ τοῦ Perry. Ἀπὸ τοῦ 1839 μέχρι τοῦ 1858
κατέγραψαν ἐν Ἀθήναις σεισμούς τινας μετὰ
συγχρόνων μετεωρολογικῶν παρατηρήσεων οἱ κύ-
ριοι Κ. Βούρης καὶ Παππαδάκης. Ἐκ τῶν ξέ-
νων οἵτινες ἐδειξαν ἐνδιαφέρον περὶ τοῦ αὐτοῦ
ἀντικειμένου ἀξιοὶ μνεῖας εἶναι ὁ Βράχμαν ἐν
Καλάμῳ, ὁ Σίμφλερ ἐν Τριπόλει καὶ ὁ Νίδερ
ἐν Μεσολογγίῳ.

Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1858 ἐποίησα ἐγὼ αὐτὸς
ἀρχὴν τῶν παρατηρήσεών μου ἐν Ἀθήναις, ἤμην
δὲ εὐτυχῆς νὰ κινήσω τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ τότε
ὑπουργοῦ τῆς παιδείας κυρίου Χ. Χριστοπούλου
διὰ μερίζοντι σχέδιον, καθ' ὃ θὰ ἐσημειοῦντο
καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα οἱ σειμοί, καὶ θὰ ἀνηγ-
γέλλοντο ἐπισήμως εἰς Ἀθήνας. Τὸ σχέδιον
πράγματι ἐξετελέσθη καὶ ἔφερον ἀρίστους καρ-
πούς. Ἀλλ' ἐκεῖτο ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων,
ὥστε ἐν τῇ συγχῆ μεταβολῇ τῶν ὑπαλλήλων αἱ
εἰδήσεις νὰ ἐλαττωθῶσι καὶ μετ' ὀλίγον πάντα
νὰ ἐκλίπωσι, ἠναγκάσθη δὲ διὰ τοῦτο πολλάκις
ἐκ νέου νὰ ὑποκινήσω τὸ σχέδιον. Καὶ εὖρον μὲν
καὶ ὕστερον ὑποστηρίζοντες τὸ σχέδιον τοὺς ὑ-
πουργοὺς Ποτλῆν, Χριστόπουλον, Δεληγεώργην
καὶ Δημήτριον Μαυροκορδάτον, καὶ ὁμολογῶ χά-

ριτας διὰ τοῦτο, ἀλλὰ δὲν κατορθώθη νὰ ἀνι-
δρυθῆ τὸ σχέδιον διαρκῆς, δι' οὐ μόνον ἐδύνατο νὰ
γένηται ἀληθῶς τὸ ἱκανὸν τῆ ἐπιστήμῃ. Ἀλλ' ἡ
ὠθήσις ἐδόθη νῦν δὲ ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι
ἄνδρες ἐξ ἰδίου ἐνδιαφέροντος ἐξακολουθοῦντες
τὴν σημείωσιν τῶν σεισμῶν, καὶ κατὰ περίστα-
σιν ποιοῦντες ἀναφορὰς περὶ τούτων εἰς Ἀθή-
νας. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἔλαβον ἤδη ἀπὸ
ἑτῶν ἀξίας λόγου πληροφορίας παρὰ τοῦ Δευ-
γάλα ἐν Θήρᾳ, τοῦ Ἀρμένῃ ἐν Μήλω, τοῦ Μεν-
ζέλλου ἐν Καλαμακίῳ, τοῦ Βερρίου ἐν Πύργῳ,
τοῦ Βαλασαμάκη ἐν Ἀργοστολίῳ, τοῦ Μακρίδη ἐν
Ἀμφίση, τοῦ Δ. Κοκκίδου καὶ Ποστολάκα ἐν Ἀ-
θήναις. Ἐκ τῶν ἀλλοδαπῶν, οἵτινες ἀπὸ 10
μέχρις 20 ἔτων παρατήρησαν ἐν Ἑλλάδι σεισμούς,
ἀξιοὶ μνεῖας εἶναι ὁ κύριος Μάνσελ ἐν Χαλκίδι,
οἱ κύριοι Βίλδ ἐν Κουρβάτσι καὶ Κηφισσίᾳ, ὁ Νόελ
καὶ ὁ Μύλλερ ἐν Ἀχμέτ-Ἀγᾶ καὶ ὁ Βούρλιχ ἐν
Κύμῃ. Ἐκ τῶν εἰδήσεων τούτων παρατηρεῖ τις
ὅτι ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ δὲν ἐλλείπουσιν οὔτε παρα-
τηρηταὶ οὔτε τὸ ἀναγκαῖον ἐνδιαφέρον. Δυσχε-
ρὲς ὅμως εἶναι τὸ ἀπαξ ἐπιχειρηθῆναι νὰ ἐξακο-
λουθῆ τις ἀνεκδότως καὶ συνεπῶς ἐπὶ πολλὰ
ἔτη. Ἡ ἐλπίς τοῦ νὰ ἀφίκηται τις ἐν βρα-
χυτάτῳ χρόνῳ εἰς θέβαια ἀποτελέσματα, πρέ-
πει νὰ παραιτηθῆ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ὡς
καὶ ἐπὶ πολλῶν ἄλλων θεμάτων ἃς ἀρκῆται
δέ τις ἐν τῇ συνειδήσει ὅτι συνετέλεσε τῇ ἐπι-
στήμῃ τοῦ μέλλοντος. Διότι μόνον διὰ μακρῶς
πολυετοῦς παρατηρήσεως, διὰ τῆς συνεχοῦς ἐρ-
γασίας πολλῶν ἐν πολλοῖς τόποις ἐρικνεύται τις
τοῦ τέλους ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, οὐχὶ
δὲ δι' ὑποθέσεων αἰτινῶν ἐν τῇ αὐστηρᾷ ἐπιστήμῃ
ἔχουσι τὴν περιορισμένην αὐτῶν ἀξίαν, ἀλλὰ
μόνον ἐν χερσὶν ἐκείνου, ὅστις κατέχει ἅπαντα
τὰ κατὰ πρᾶξιν βοηθήματα καὶ ἐπὶ τοῦ ἐκάστοτε
ὑψους τῆς ἐπιστήμης ἰστάμενος, δύναται νὰ ἐχῆ
τὴν ἀναγκαίαν ἐποψίν.

Τῷ ἐξετάζοντι ἀκριβέστερον τοὺς ἐν Ἑλλάδι
σεισμούς τὸ πρῶτον ζήτημα ἀναφέρεται εἰς τὴν
πολλὴν αὐτῶν συχνότητα, τὸ δεύτερον εἰς τὴν
τοπικὴν αὐτῶν ἐμφάνισιν ἢ εἰς τὰ κέντρα τῶν
δονήσεων, τὸ τρίτον δὲ εἰς τὸν χαρακτῆρα αὐ-
τῶν, τὸ εἶδος καὶ τὴν ἐνέργειαν. Ἐάν περιορι-
σθῶμεν εἰς τὴν παρούσαν ἑκτασιν τῆς χώρας τοῦ
Βασιλείου, καὶ εἰς τὰ δύο πρῶτα ζητήματα, ἃς
ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι ἐν πολλαῖς περιπτώσεσι δὲν
δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τοὺς αὐτόχθονας σει-
σμούς ἀπὸ τῶν ξένων, ὅτι δὲ πολλάκις συμβαί-
νει ἵνα σειμοί, ὧν τὰ κέντρα κεντῶν ἐν Κρή-
τῃ καὶ τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ, τὰ κύματα τῶν δονή-
σεων αὐτῶν ἐκτείνωσι καὶ μέχρις Ἑλλάδος.

Διὰ τοῦτο ἐν τοῖς ἐξῆς λεγομένοις τὰς εἰδήσεις
δίδομεν ὅπως ὑπάρχουσι, τὰς ἡμέρας τῶν σει-
σμῶν ἀναγράφοντες καθόλου περὶ ὅλης τῆς Ἑλ-
λάδος καὶ ἰδίως περὶ Ἀθηνῶν ἀρχόμεθα δὲ ἀπὸ
τοῦ ἔτους 1859, ὅτε ἐπεχείρησα τὴν συστημα-

τικὴν συλλογὴν ὅλων τῶν εἰδήσεων, διότι αἱ πρό-
τερον ἀπομεινωμέναι καὶ σπάνιαι εἰδήσεις εἴ-
ναι πρὸς τὸν παρόντα ἡμῶν σκοπὸν ἄνευ ἀξίας.

Ἡμερᾶς σεισμῶν ἐν Ἑλλάδι 1859—1875	Ἡμερᾶς σεισμῶν ἐν Ἀθήναις	Καταστρεπτικὸν ἢ λίαν ἐκτείνοντι σεισμοί
1859 — 37	7	—
1860 — 59	9	—
1861 — 58	2	1
1862 — 95	8	1
1863 — 54	2	—
1864 — 39	8	—
1865 — 60	13	—
1866 — 53	6	1
1867 — 204	15	3
1868 — 87	11	4
1869 — 49	13	4
1870 — 130	34	5
1871 — 212	6	3
1872 — 167	10	2
1873 — 114	15	2
1874 — 166	18	1
1875 — 21	6	1

17 ἔτη 1605 ἡμ. 185 22

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου συναίεται συμπερά-
σμα τίως ἄγνωστον εἰς πάντας. Ἐκ τούτου μαν-
θάνομεν ὅτι ἡ Ἑλλάς πρέπει νὰ καταλεγῆ ἐν
ταῖς χώραις ταῖς συχνοτάτους ἐχούσαις σεισμούς.

Ἐν 17 ἔτεσιν ὑπελογίσθησαν κατ' ἐλάχιστον
ἔρον 1605 ἡμέραι μετὰ σεισμῶν, κατ' ἔτος λοι-
πὸν ἡμέραι 90 μέχρις 100 ὁ δὲ ἀριθμὸς οὗτος
εἶναι βεβαίως ἐλάχιστος ἐάν ἀναλογισθῆ τις πό-
σον ὀλίγα εἰδήσεις καθίστανται ἡμῖν γνωσταί.
Ἐν μόναις Ἀθήναις παρατηρήθησαν ἐντὸς 17 ἔ-
των 185 σειμοί, τούτων δὲ οἱ πλεῖστοι ἐση-
μειώθησαν ὑπ' ἐμοῦ. Κατὰ μέσον ἔρον δύναται
τις λοιπὸν νὰ προσδοκᾷ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ κατ' ἔ-
τος 10 μέχρις 11 ὅλως ἀσθενεῖς σεισμούς. Ἐν
τῇ περιόδῳ ταύτῃ ἐγένοντο ἐν Ἑλλάδι 22 τοῦ-
λάχιστον σειμοί μεγάλης δυνάμεως, ἐπτά δ'
αὐτῶν τοῦλάχιστον ἐπήνεγκον καταστροφὰς σπου-
δαιοτάτης σημασίας.

Ἐάν ἐντὸς 17 ἔτων ἐπτάκις κατεστράφησαν
χώραι, πολλοὶ δὲ ἄνθρωποι ἐθανατώθησαν ἢ ἐ-
πληγώθησαν, ἐκ τούτου δύναται τις νὰ ὑπολο-
γίσῃ τὴν πληθὺν τῶν ἀπωλειῶν, ὅσαι ἀπὸ πολ-
λῶν ἑκατονταετηρίδων ἐταλαιπώρησαν τοὺς κα-
τοίκους τῆς χώρας ταύτης. Μεμωμένοι ἀκούον-
ται μόνον περὶ τούτου φωναὶ ἀπὸ τῆς ἀρχαιο-
τάτης, ὡς περὶ τῆς καταστροφῆς τῆς Κορίν-
θου, τῶν Πατρῶν, τῆς Χαίρωνείας, τῆς Κορώ-
νης καὶ ἄλλων χωρῶν. Οὐχὶ ἐλάσσονες εἶναι αἱ
καταστροφαὶ ἐν Φωκίδι, ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις,
περὶ ὧν ἐν τοῖς τελευταίοις 10 ἔτεσιν καὶ ὁ κύ-
ριος Σάθας ἐν ταῖς ἱστορικαῖς αὐτοῦ ἐργασίαις
μετέδωκεν ἀξιολόγους σημειώσεις.

Θὰ καταλέξω ἐνταῦθα τοὺς μεγάλους καὶ ἐ-
πικίνδυνους σεισμούς τῆς ἑκατονταετηρίδος ταύ-

της χάριν ὑπομνήσεως παρατηρῶ δὲ ὅτι αἱ χρο-
νολογίαι δίδονται κατὰ τὸ νεώτερον ἡμερο-
λόγιον.

1817 Αὐγ. 23. Καταστροφή τοῦ Αἰγίου, μέ-
γας σεισμὸς καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα, πλημ-
μύρα τῆς θαλάσσης ἐν τῷ Κορινθιακῷ κόλπῳ.

1837 Μαρτ. 20. Σεισμὸς ἐν Ἰδρᾷ καὶ καθ' ἅ-
πασαν σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα.

1846 Ἰουν. 6-10. Ἰσχυρὸς σεισμὸς ἐν Μεσ-
σηνίᾳ.

1853 Αὐγ. 18. Καταστροφή τῶν Θηβῶν, σει-
σμὸς καθ' ἅπασαν σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα.

1853 Σεπτ. 29. Μέγας σεισμὸς ἐν Βοιωτίᾳ,
Εὐβοίᾳ καὶ Ἀττικῇ.

1856 Οκτ. 12. Μέγας σεισμὸς ἐν τῇ Ἀνα-
τολῇ, μετὰ καταστροφῶν καὶ ἐν Θήρᾳ.

1858 Φεβρ. 21. Καταστροφή τῆς Κορίνθου,
σεισμὸς καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα.

1861 Δεκ. 26. Μέγας σεισμὸς ἐν Ἀχαΐᾳ καὶ
Φωκίδι, πλημμύρα θαλάσσης ἐν τῷ Κορινθιακῷ
κόλπῳ.

1862 Ἀπρ. 26. Σπουδαῖος σεισμὸς ἐν Μεσ-
σηνίᾳ.

1865 Ἀπρ. 10. Σεισμὸς ἐν Μεσσηνίᾳ.

1867 Φεβρ. 4. Καταστροφή ἐπὶ τῆς Κεφα-
ληνίας, σεισμὸς καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα.

1867 Σεπτ. 19-20. Σεισμὸς καθ' ἅπασαν
τὴν Ἑλλάδα, πλημμύραι θαλάσσης κατὰ τὴν
Πελοπόννησον καὶ τὰς Κυκλάδας.

1867 Οκτ. 22-28. Ἐπικίνδυνος σεισμὸς ἐν
Σκοπέλῳ.

1868 Οκτ. 4. Ἐπικίνδυνος σεισμὸς ἐν Σκιαθῳ.

1869 Δεκ. 28. Ἐπὶ μέρους καταστροφή ἐν
Λευκάδι.

1870 Αὐγ. 1. Μεγάλη καταστροφή ἐν Φω-
κίδι μέχρι τέλους τοῦ 1870' σειμοὶ μὴ ἀπα-
ριθμηθέντες.

1870 Οκτ. 25. Καταστροφή τῆς Ἀμφίσης.

1871 Ἰαν. 25. Ἰσχυρὸς σεισμὸς ἐν Μήλω.

1871. Μεγάλοι σειμοὶ ἐν Ἀμφίση Μαρτ.
17, Μαΐου 5, Ἰουν. 22, Ἰουλ. 12, Αὐγ. 30, Σεπτ.
12, Οκτ. 4, 5, 21.

1871 Σεπτ. 23. Ἐπικίνδυνος δονήσεις ἐν Κε-
φαλληνίᾳ.

1872 Σεπτ. 2, Οκτ. 23. Ἐν Ἀμφίση.

1873 Ἰαν. 7, Φεβρ. 24, Μαρτ. 15. Ἐν Ἀμ-
φίση.

1873 Μαρτ. 9. Ἐν Σκοπέλῳ, λίαν ἰσχυραί.

1873 Ἰουλ. 27. Ἐν Ἐπιδαύρῳ, ἐν Σολυγείᾳ
καὶ Σορικῳ.

1873 Οκτ. 25. Ἐν Ἡλιδι καὶ ἐπὶ τῆς Ζα-
κύνθου.

1874 Μαρτ. 28. Ἐν Ἐρετρειᾳ.

1875 Ἀπρ. 14. Ἐν Κυπαρισσίᾳ.

Τοσοῦτον πολυπληθεῖς εἶναι λοιπὸν ἐν Ἑλ-
λάδι οἱ σειμοί, τοσοῦτον δὲ συχναὶ αἱ μεγάλαι
δονήσεις, αἰτινῶς διενήργησαν πολλάκις λυπηρο-

τάτας καταστροφάς, ἐξολοθρεύσασαι ὅλας χώρας μετὰ ἑκατοντάδων ἀνθρώπων. Πρὸς τοιαύτας καταστροφάς εἰς τὸν φυσιοδίφην παρίσταται πρῶτον καθήκον ἵνα παράσχη πᾶσαν ἐνέργειαν πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ὄλου κύκλου τῶν φαινομένων, εἰς δὲ τὴν Κυβέρνησιν ἐπιβάλλεται σπουδαιότητα, τέως οὐδέποτε προσηκόντως ἐκτιμηθεῖσα ἀσχολία, τοιαύτας ἐρεῦνας ὅση δύναμις νὰ ὑποστηρίξη.

Κατὰ τὴν συνήθη γνώμην ὑπολαμβάνονται οἱ σεισμοὶ ὡς ἐν ἀμέσῳ συναφείᾳ πρὸς τὰς ἐκρήξεις τῶν ἠφαιστειῶν. Τὰ γεγονότα ὅμως καθόλου, καὶ ὁ κατάλογος τῶν ἐλληνικῶν σεισμῶν ἰδίᾳ μαρτυροῦσιν, ὅτι τοιοῦτος σύνδεσμος δὲν ὑφίσταται. Καὶ συμβαίνει μὲν ἐνίοτε ἵνα ἐκρηγνύμενα ἠφαιστεια παραγάγῃσι ἐλαφροῦς τοπικοὺς σεισμοὺς, πάντῃ ὅμως ὀλίγοι μεγάλοι δονισμοὶ εἶναι γνωστοί, ὧν τὸ κέντρον νὰ δύναται νὰ ἀναζητηθῇ ἐν ἠφαιστείοις. Τὰ κέντρα τῶν μεγίστων σεισμῶν συχνότατα δὲν κείνται ἐν ἠφαιστειούχῳ ἐδάφει, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ τιτανώδει μορφῶσει τῆς γῆς, καὶ ἐν πολλαῖς περιπτώσεσι κείνται μακρὰν ἐνεργῶν ἢ ἀπεσβεσμένων ἠφαιστειῶν.

Ὁ σεισμός εἶναι καθολικὴ τις καὶ ἀδιάλειπτος πλανητικὴ ἐνέργεια τοῦ σώματος τῆς γῆς. Αἱ ἐκρήξεις τῶν ἠφαιστειῶν εἶναι ἀπομεμονωμένον καὶ κατὰ πολὺ ἐλάχιστος ἀξίας φαινόμενον, ὅπερ δύναται ἐνίοτε νὰ παρομαρτῆται καὶ ὑπὸ τοπικῶν δονήσεων. Ἄπαντες οἱ μεγάλοι καὶ ὀνομαστοὶ εὐρωπαϊκοὶ σεισμοὶ δὲν εἶναι σύγχρονοι ἐκρήξεων ἐν Ἰσλανδίᾳ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ, ἔχουσι δὲ τὰ κέντρα αὐτῶν μακρὰν τῶν ἠφαιστειῶν ἐκείνων. Μόνη δὲ ἡ καταστροφή τῆς Κατανίας (1694) ἔχει πιθανῶς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἐν τῇ Αἴτνῃ. Ἄπασαι αἱ ἐκρήξεις ἐν Θήρᾳ παρηκολουθοῦντο ὑπὸ τοπικῶν μικροῦ λόγου ἀξίων δονισμῶν, οἱ δὲ ἐπικίνδυνοι αὐτόθι σεισμοὶ εἶχον, ὡς καὶ τῷ 1856, τὸ κέντρον αὐτῶν ἐν Κρήτῃ ἢ ἀλαχοῦ. Ἡ εἰδικὴ ἐρευνα τῶν ἀπὸ τοῦ 1859 συλλεγεῖσθαι εἰδήσεων περὶ σεισμῶν ἐν Ἑλλάδι ἀπέδειξε μοι ὅτι ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ δεκαεξὶ τοῦλάχιστον διάφοροι περιφέρειαι δονήσεων ἢ κέντρα σεισμῶν ὑπάρχουσι, ταῦτα δὲ πιθανὸν ἦδη ἀπὸ τῆς ἀρχαϊότητος νὰ ἦσαν ἐνεργά, ἢ μόνον κατ' ὀλίγον νὰ μετεβλήθη ἢ θέσις αὐτῶν. Ἄπαντα δὲ σχεδὸν κείνται ἐν τῇ τιτανώδει διαμορφώσεσι τῆς γῆς καὶ εἶναι ταῦτα:

- 1) Σκιάθος.
- 2) Σκόπελος.
- 3) Ἐρέτρια.
- 4) Θῆβαι.
- 5) Ἀμφισσα-Δελφοί.
- 6) Μεταξὺ Λιγίου καὶ Γαλαξειδίου.
- 7) Κόρινθος.
- 8) Ὑδρα-Πόρος.
- 9) Μεσσηνία.

- 10) Ἥλιος.
- 11) Ζάκυνθος.
- 12) Κεφαλληνία.
- 13) Λευκάς.
- 14) Κέρκυρα.
- 15) Μῆλος.
- 16) Μεσημβρινῶς τῶν Κυθέρων.

Καί τινα μὲν τῶν σημείων, καθ' ὅσον ἐγὼ ἠδυνήθην νὰ διαγνώσω ταῦτα, δύνανται νὰ ἦναι ἀβέβαια, ἀλλὰ λείπουν βεβαίως καὶ ἱκανά, ἅτινα ὕστερον θὰ ἐξευρεθῶσι. Αἱ Ἀθηναὶ ἐπὶ ἀποστάσεως 8 μέχρι 40 μιλίων δὲν ἔχουσιν οὐδὲν κέντρον σεισμοῦ γειτονικόν, ἐφ' ὅσον δὲ εἶναι γνωστὸν, οὐδέποτε ἔπαθε σπουδαίως ὑπὸ σεισμῶν, εἰ καὶ ἔχνη αὐτῶν παρατηροῦνται ἐπὶ τῶν στηλῶν τῶν ναῶν. Αἱ ἐνέργειαι αὐταὶ πιθανὸν νὰ χρονολογῶνται ἀπὸ τῆς φοβερᾶς καταστροφῆς κατὰ Ἰούλιον τοῦ 551. Πότε οἱ ναοὶ τῶν Δελφῶν, τῆς Νεμέας καὶ Ὀλυμπίας κατέπεσαν ἐν σεισμῷ δὲν διεσώθη ἡμῖν ἐκ παραδόσεως. Ἐὰν ὅμως παρερχομένων τῶν αἰώνων τὰ κέντρα τῶν σεισμῶν μεταβάλλουσι θέσιν, τότε δύνανται νὰ διακινδυνεύσωσι καὶ τόποι, οἵτινες οὐδέποτε πρότερον ἐβλάθησαν. Καὶ ἡ μεταβολὴ τῶν κέντρων εἶναι ἀντικείμενον παρατηρήσεως τὸ δὲ ζήτημα ἂν πρέπει νὰ μετατίθενται εἰς ἄλλην θέσιν ἢ νὰ ἀνοικοδομῶνται αἱ καταπεσοῦσαι πόλεις δὲν λύεται ἀπλῶς διὰ κυβερνητικῶν μέτρων. Τὰ ζητήματα ὅσα δύνανται νὰ τεθῶσι καὶ ἐτέθησαν ἐν τῇ ἐπιστῇ πρέπει νὰ λυθῶσι μόνον διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης. Διὰ τοῦτο ἐν πάσαις ταῖς χώραις σεισμῶν εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ἐνδιαφέροντος παντὸς, ἅπαντες οἱ παρατηρούμενοι σεισμοὶ καθ' ἡμέραν καὶ ὥραν ἀκριβῶς νὰ σημειῶνται, νὰ λαμβάνηται δὲ φροντίς περὶ γνωστοποιήσεως τῶν πληροφοριῶν τούτων. Καὶ ἐν τῷ συμφέροντι τῆς Κυβερνήσεως οὐδὲν ἦττον κείνται, ἵνα καὶ αὐτὴ τὸ ἐπ' αὐτῇ προτρέψηται ἀπάσας τὰς ἀρχάς, ἵνα αὐταὶ ἀναγγέλλωσι διηλεκτικῶς καὶ ἀδιαλείπτως πάντα σεισμὸν, ἵνα ἐκ τοῦ συνόλου πλείστων παρατηρήσεων προέλθωσιν ἀποτελέσματα ἐν πρώτοις ἐπιφελῇ τῇ ἐπιστῇ, καὶ ὕστερον ὡς πάντοτε πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες μέχρι τοῦ νῦν μάτην ἐπεπόθησαν σωτηρίαν ἢ τοῦλάχιστον προστασίαν κατὰ τοιοῦτου κακοῦ.

Ἰανουαρίῳ μηνί, ἐν Ἀθῆναις.

Δ^{ος} Ι. Φ. ΙΟΥΛΙΟΥ ΣΜΙΑΤ
Διευθυντῆς τοῦ ἐν Ἀθῆναις Ἀστεροσκοπείου.

Ἡ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι, δι' ἀνυπολογίστων θυσιῶν καὶ ἀγῶνων, ἀνεδείχθη ἡ ἐνδοξὸς ἐστία τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀλλ' ὀργῶσα καὶ σήμερον πρὸς τὴν ἐθνικὴν αὐτῆς ἐνότητα, ἐπιποθοῦσα τὴν ἐπικράτησιν τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἰσοπολιτείας ἐν τῷ ἀνατολικῷ κόσμῳ, δὲν ἐπιδιώκει ἀγῶνας αἰματηρούς. Ὁ στρατὸς τῆς, ἐπὶ τοῦ παρόντος

εἶναι στρατὸς εἰρήνης, οἱ στόλοι τῆς, εἰσὶ τὰ ἐμπορικά τῆς πλοῖα, ὁ προῦπολογισμὸς τῆς, μικρὸς τὸ δέμας καὶ ἀνεπαρκῆς, ἀνορθοῦται μὲν ὡς ἐλαστικὴ τις κλίμαξ ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς Κυβερνήσεων περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς χρήσεως, καταπίπτει δὲ βεβαρημένος περὶ τὴν λῆξιν αὐτῆς.

Τὰ ἰσχυρότερα λοιπὸν ὄπλα ἡμῶν, πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἐνότητας, πρὸς ἐξάπλωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, εἶναι ἡ ἐλληνικὴ, ἡ ἐλευθεροπρεπὴς ἐκπαίδευσις, ἡ εἰρηνικὴ πρόοδος, ἡ πιστὴ καὶ ἀδολογὸς ἐφαρμογὴ τῶν συνταγματικῶν θεσμῶν, καὶ ἡ διόρθωσις τῶν κακῶς κειμένων, διὰ τῆς ἐλευθέρως συζητήσεως καὶ τῆς μορφώσεως πεφωτισμένης κοινῆς γνώμης. Ἐπὶ τοῦ ἀναιμάκτου τούτου πεδίου τῆς εὐγενοῦς ἀμίλλης, τῶν πνευματικῶν, βιομηχανικῶν καὶ πολιτικῶν ἀγῶνων, ἡ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι, ἡ ἐμπροσθοφυλακῇ αὐτῇ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, προσκαλεῖ φιλοφρόνως σήμερον τοὺς ἀδελφικοὺς τῆς Ἀνατολῆς Λαοὺς, ἀνατιθεμένη τὰς περὶ τοῦ μέλλοντος χρηστάς ἐλπίδας, εἰς τὴν ὁμολογουμένην φιλοπατρίαν, εἰς τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν φιλότιμον δραστηριότητα τῶν τέκνων τῆς. Ἀπόκειται δὲ ἰδίως εἰς ἡμᾶς, τοὺς λειτουργοὺς τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐπιστήμης, νὰ ἐπιβλέπωμεν διὰ τῆς ὑγινοῦς θεωρίας τὰς ἠθικὰς ἀρετάς, δι' ὧν παγιοῦνται μὲν οἱ συνταγματικοὶ θεσμοί, ἀνορθοῦνται δὲ καὶ μεγαλοურγοῦσι τὰ ἔθνη, καθότι οὕτω μόνον θέλομεν δυναθῆναι νὰ διατηρήσωμεν ἀγνὸν καὶ ἀδιάφθορον τὸ ἱερὸν πῦρ, τὸ ἀκτινοβολοῦν ἀδιαλείπτως ἐκ τῆς ἀρχαίας ταύτης τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐστίας καὶ διαθερμαίνον τὰς ψυχὰς τῶν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Ἑλλήνων.

ΠΕΡΙ ΓΑΛΑΚΤΟΣ

Ὁ ἄνθρωπος συνειθίζει, ὡς ἀγαθοὶ ἀναγνώσται, νὰ παρατηρῇ μετὰ προσοχῆς τ' ἀσυνήθη καὶ νὰ παρατρέχη τὰ λοιπὰ πάντῃ συνήθη ἀντικείμενα, διότι ἐκείνων τὸ ξένον εἰς τὴν ὄψιν αὐτοῦ χρώμα ἢ σχῆμα ἐλκύει τὴν προσοχὴν καὶ διεγείρει τὴν περιέργειαν.

Ἐὰν λοιπὸν καὶ εἰς τὸ σημερινὸν τῆς Ἑστίας φάλλον πράξητε τὸ αὐτὸ καὶ παρατρέχητε τὴν ἐκθεσιν ταύτην, τὴν φέρουσαν ἐπὶ κεφαλῆς τόσον συνήθη ἐπιγραφὴν, φόβος εἶναι μήπως ἀπωλέσητε τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀποκτήσητε γνώσεις τινὰς λίαν οὐσιώδεις διὰ τὴν ὑγίαν ὑμῶν, τὰς ὁποίας οἱ ἐν Εὐρώπῃ ἰατροὶ ἀνήγγειλον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὅτι δηλ. τὸ γάλα οὐ μόνον χρησιμεύει ὡς τροφή τοῦ ἀνθρώπου κατάλληλος ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ διὰ τοῦ χρόνου φθειρόμενα μῆλια αὐτοῦ καὶ νὰ διαπλάσῃ νέα, ἀλλὰ καὶ μεταδίδει εἰς τὸν ἄνθρωπον ὀλεθρίας τινὰς νόσους τοῦ ἀφ' οὗ προέρχεται ζῶου.

Ι. Ι. Α. ΣΙΔΩΤΟΣ.

Διὰ τοῦτο πιστεύω ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ὀλιγώτεροι φιλόζωοι, πολλῶν δὲ μᾶλλον οἱ φύσει δειλοὶ καὶ εὐαίσθητοι μεταξὺ ὑμῶν, μετὰ προσοχῆς ἀναγνώσουσι τὴν παροῦσαν ἐκθεσιν, μολονότι λίαν συνήθη ἐπιγραφὴν φέρει, διότι θὰ μάθωσι τοῦλάχιστον ἐκ ταύτης τίνος ἕνεκα διὰ τοῦ γάλακτος κληρονομοῦσιν οἱ μὲν τὰς τόσον ἐπιβλαβεῖς εἰς τὴν ὑγίαν αὐτῶν νόσους τοῦ γαλακτοχρήσαντος αὐτοῦ ἀτόμου, καὶ οὕτω συντομεύουσι τὸν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ βίον, καὶ πῶς διὰ τούτου μεταδίδουσι αἱ δὲ τὰς νόσους αὐτῶν εἰς τὰ προσφιλῆ τέκνα, καὶ οὕτω στεροῦνται τῆς μόνης παρηγορίας καὶ τῆς μόνης ἐν τῷ κόσμῳ εὐτυχίας αὐτῶν.

Ἄλλ' εἰς τὰς βιολογικὰς ἐπιστήμας αἱ ἐνεργεῖαι τῶν ὀργάνων τῶν ὀργανικῶν ὄντων εἰσὶ πάντοτε δυσνόητοι, διότι παρίστανται ἡμῖν ποικίλαι, προερχόμεναι ἐκ πολυσυνθέτου μηχανῆς καὶ μεταβαλλόμεναι ὑπὸ διαφόρων ἀφορμῶν καὶ μάλιστα αὐταὶ εἰσὶν ἐτι μᾶλλον δυσνόητοι, ὅταν τελῶνται ὑπὸ τῶν ὀργάνων τοῦ ἀνθρώπου, διότι τότε παρίστανται ἡμῖν ποικιλόταται, προερχόμεναι ἐκ τῆς κορωνίδος οὕτως εἰπεῖν πάσης τοιαύτης πολυσυνθέτου καὶ ἐν τῇ φύσει ὑπαρχούσης μηχανῆς. Καὶ ὅμως ὁ ἄνθρωπος, προικισθεὶς διὰ τῶν δύο ὀφθαλμῶν, τῶν δύο τούτων θυρῶν τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, οὐ μόνον ἐθαύμασε τὴν ποικιλίαν τῶν προϊόντων τῶν παραγομένων διὰ τῶν ἐνεργειῶν τούτων, ἀλλὰ καὶ ἐζήτησε νὰ μάθῃ τὸν τρόπον καὶ τὰς αἰτίας ὧν ἕνεκα αὐταὶ συμβαίνουσι, κατὰ τὴν συμβουλήν τοῦ προγόνου ἡμῶν καὶ ἐνδόξου διδασκάλου Ἀριστοτέλους, ἐγκαταλείψαντος τὴν ῥῆσιν: «οὐδὲν ἐν τῷ νῷ ὃ μὴ πρότερον ἐν τῇ αἰσθήσει.»

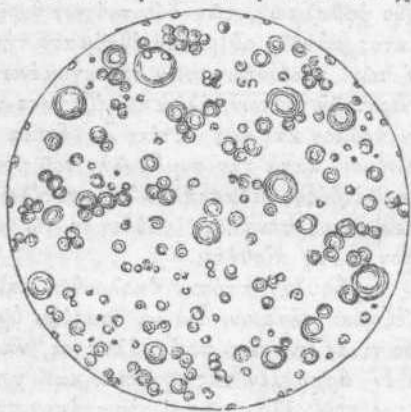
Τὴν συμβουλήν ταύτην ἀκολουθῶν καὶ ἐγὼ, ἀναγκάζομαι σήμερον, διὰ νὰ παρέξω ὑμῖν εὐνοήτους τινὰς γνώσεις περὶ γάλακτος, νὰ περιγράψω ἐν ἀρχῇ μὲν τὰς φυσικὰς καὶ χημικὰς ιδιότητας τοῦ γάλακτος καὶ τὸν τρόπον τῆς παραγωγῆς αὐτοῦ, εἶτα δὲ νὰ ἐκθέσω τὴν χρησιμότητα καὶ τὴν βλαβερὰν ἐπιρροὴν τούτου ἐφ' ἡμῶν νομίζω δ' ὅπως περιττὸν νὰ ποιήσω λόγον περὶ τῶν νοθειῶν αὐτοῦ καὶ ἐπομένως περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀνευρέσεως αὐτῶν.

I

Α'. Πάντες γινώσκετε ὅτι τὸ γάλα, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει εἰς τὸν ἄνθρωπον ὡς τροφή, προέρχεται ἀπὸ τὴν γυναῖκα, τὴν προβάτινα, τὴν αἶγα, τὴν ἀγελάδα καὶ σπανίως ἀπὸ τὴν ὄνον καὶ τὴν ἵππον, καὶ μόνον ὅταν χρησιμεύῃ ὡς φάρμακον ὅτι τὸ γάλα τοῦτο ἔχει χρώμα λευκὸν καὶ ἀδιαφανὲς (γαλακτώδες), καὶ μᾶλλον μὲν λευκὸν τὸ τῆς προβάτου καὶ αἰγῆς, ὀποκυανίζον δὲ τὸ τῆς γυναικὸς, ὄνου καὶ ἀγελάδος προσέτι ἔχει γεῦσιν ἐλαφρῶς γλυκεῖαν καὶ εὐά-

ρεστον, ὁμῆν ἠδεῖαν, σύστασιν λιπαρὰν καὶ εἰδικὸν ἔαρος μεγαλείτερον τοῦ ὕδατος, ὥστε σταγὼν τούτου χρομένη ἐντὸς ποτηρίου ὕδατος καταβυθίζεται καὶ ἀφίνει ἴχνη τῆς διαβάσεως αὐτῆς γαλακτώδη.

Ἐν τούτοις τὸ γάλα δὲν εἶναι ὑδαρὴς ἀλλ' εἶναι ὑγρὰ οὐσία, δηλ. περιέχει ὑγρὰν τινα διαφανῆ οὐσίαν καὶ στερεὰ μὴ διαφανῆ σωματία· τούτο δὲ θεβαιούται ὅταν τις λάβῃ σταγόνα γάλακτος, θέσῃ αὐτὴν μεταξὺ δύο ὑελίνων πλακῶν ἐλαφρότατα ἀρροζομένων ἀλλήλαις καὶ ἐξετάσῃ αὐτὴν διὰ φακοῦ, μεγεθύνοντος τὰ δρώμενα ἀντικείμενα ὅσον 50-100 φορές, ἢ διὰ τοῦ μικροσκοπίου, ὄργανου δηλ. φυσικοῦ, δυναμένου νὰ μεγεθύνῃ τὰ δρώμενα ἀντικείμενα κατὰ 100 καὶ πλέον φορές· τότε οὗτος βλέπει ὅτι ἡ σταγὼν αὐτῆ τοῦ γάλακτος συνίσταται ἐκ τινος ὑγροῦ διαφανοῦς, ἐν ᾧ ἐπιπλέουσιν (ὡς ἐλαφρότερα) πάμπολλα τὸν ἀριθμὸν, μᾶλλον ἢ ἤττον σφαιρικὰ τὸ σχῆμα, διάφορα τὸ μέγεθος σωματία, τὰ κληθέντα γαλακτοσφαιρία, τὰ ὁποῖα συνίστανται ἐξ ὑμένους τινος ἀδροφυοῦς (πετσίστας), περικλειόντος σταγόνα μαλθακοῦ λίπους (βουτυρικοῦ), θλώντος ὀλιγώτερον τὸ φῶς καὶ παρέχοντος εἰς τὸ γάλα τὴν γαλακτώδη χροίαν.

Σταγὼν γάλακτος θρωμένη διὰ μικροσκοπίου.

Ἴδου διατὶ ὁ ἐνδοξὸς ἐκεῖνος διδάσκαλος πρὸ 2236 ἐτῶν ἀπὸ σήμερον ἔγραψεν «οὐδὲν ἐν τῷ νῷ ἢ μὴ πρότερον ἐν τῇ αἰσθήσει.» Καὶ ἀληθῶς, εἰν δὲν ἰδῆτε σταγόνα γάλακτος διὰ τοῦ μικροσκοπίου, οὐδέποτε δύνασθε νὰ πεισθῆτε ὅτι τούτο δὲν εἶναι ὑδαρὴς οὐσία, ὁμοία πρὸς τὸ καθαρὸν ὕδωρ, ἀλλ' ὅτι περιέχει ἀπειρα τὸν ἀριθμὸν γαλακτοσφαιρία, τὰ ὁποῖα ἀναζητεῖτε ἐκάστοτε εἰς τὴν γεῦσιν καὶ εἰς τὴν θέαν τοῦ γάλακτος. Καὶ μόνον τούτο; Διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἀνευρίσκετε ὅτι τὸ κατὰ τὰς τρεῖς ἢ τέσσαρας πρώτας ἡμέρας μετὰ τὸν τοκετὸν ἐκκρινόμενον γάλα, τὸ κοινῶς λεγόμενον πύαρ ἢ κολλόστρα, περιέχει ἐκτὸς τῶν ἀνω ῥηθέντων γαλακτοσφαιρίων καὶ ἔτερα πολλὰ μεγαλείτερα τούτων (δεκαπλάσια ἕως εἰκοσαπλάσια) σφαιρικὰ τὸ σχῆμα, ὀλιγώ-

τερα τὸν ἀριθμὸν καὶ κοκκώδη τὴν ὄψιν, τὰ κληθέντα πυατοσφαιρία ἢ σφαιρία κολλόστρας, τὰ ὁποῖα συνίστανται ἐπίσης ἐξ ὑμένιου περικλειόντος οὐχὶ μίαν σταγόνα ἀλλὰ πολλὰ σταγονίδια (ἐξ οὗ ἡ κοκκώδης αὐτῶν ὄψις) λίπους, ἀπεργαζόμενα ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως καὶ καταστροφῆς τῆς προϋπαρξάσης ἐντὸς αὐτῶν λευκοματώχου ὕλης καὶ ἔχοντα ἐνέργειαν εἰς τὸν ἄνθρωπον ὡς τὸ ἔλαιον καθαρτικὴν καὶ διάφορον τῆς τῶν γαλακτοσφαιρίων.

Ἐκ τῆς γνώσεως τῆς φυσικῆς ταύτης ιδιότητος τοῦ γάλακτος ὁ ἄνθρωπος ἀφαιρεῖ ἀπὸ τούτου εἴτε μόνον τὰ γαλακτοσφαιρία αὐτοῦ, εἴτε μόνον τὸ ἐν τούτοις βούτυρον. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ποιεῖ, ὅταν τηρήσῃ ἤμερον τὸ γάλα ἐπὶ τινα χρόνον, μέχρις οὗ τὰ μεγαλείτερα τῶν ἐν τούτῳ γαλακτοσφαιρίων, ὡς εἰδικῶς ἐλαφρότερα, ἀνέλθωσιν εἰς τὴν ἐπιπολαίαν τοῦ ἀγγείου ἐπιφάνειαν καὶ σχηματίσωσι στιβάδα μᾶλλον ἢ ἤττον παχέαν, τὴν ἀνόθαλα ἢ κοινῶς κατμάκιον· τότε ἀποχωρίζει αὐτὸ καὶ ἀφίνει τὸ ὑπόλοιπον γάλα μετὰ ὀλίγων μικρῶν γαλακτοσφαιρίων ἤττον πυκνὸν καὶ λιπαρὸν τὴν σύστασιν, κληθὲν ἀπρηθισμένον γάλα. Τὸ δὲ δεύτερον πράττει εἴτε διὰ τῆς τέχνης, δέρων τὸ γάλα διὰ πλῆκτρον ἐντὸς ὑψηλοῦ καὶ στενοῦ καθίσκου, μέχρις οὗ κατατρέψῃ τὰ ὑμένα τῶν γαλακτοσφαιρίων τὰ περικλειόντα τὸ βούτυρον, εἴτε διὰ τῆς φύσεως, θέτων τὸ γάλα ἐπὶ 24 ὥρας εἰς τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἀέρος, μέχρις οὗ σχηματισθῇ ἡ ζακχαρώδης καλουμένη ζύμωσις αὐτοῦ ἢ καταστρέψουσα τὰ ὑμένα τῶν γαλακτοσφαιρίων· τότε ἐν ἀμφοτέροις ταῖς περιστάσεσι, τὸ βούτυρον, ἐλευθερούμενον ἐκ τῆς καταστροφῆς τῶν ὑμενίων τῶν γαλακτοσφαιρίων, ἀνέρχεται εἰς τὴν ἐπιπολαίαν τοῦ ἀγγείου ἐπιφάνειαν ὡς ἐλαφρότερον, καὶ συναζόμενον ἀποχωρίζεται τοῦ γάλακτος ὡς βούτυρον πρόσφατον, τὸ δὲ ὑπόλοιπον γάλα ἤττον λιπαρὸν καλεῖται ἀποβουτυρωθὲν γάλα.

Β'. Τὸ γάλα χημικῶς ἐξεταζόμενον ἔχει ἀντίδρασιν τῆς μὲν γυναικὸς αείποτε ἀλκαλικήν, τῶν δὲ λοιπῶν διὰ χόρτων τρεφομένων ζῶων ποτὲ μὲν ἀλκαλικήν, ποτὲ δὲ οὐδετέραν, δηλ. οὔτε ἀλκαλικήν οὔτε ὀξεῖαν, καὶ μόνον τὸ τῶν σαρχοφάγων ζῶων γάλα, τὸ ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε μεταχειρίζεται, ἔχει ἀντίδρασιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὀξεῖαν.

Ἡ ἀλκαλικὴ ἢ ἡ οὐδετέρα αὕτη ἀντίδρασις τοῦ γάλακτος, ἥτις παρατηρεῖται ἀμέσως μετὰ τὴν ἀμελξίν, μεταβάλλεται ὅταν τὸ γάλα μείνῃ ἐπὶ 36 ὥρας εἰς τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἀέρος, ἰδίως κατὰ τὸ θέρος, καὶ τότε τὸ τοῦ γάλακτος ζάκχαρον, τὸ παραχθὲν διὰ τῆς ζακχαρώδους ζύμωσεως,

1. Ὅταν δράξῃ τις τὸ γάλα, σχηματίζεται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ στιβάς, τῆς οὐδῶς ὁμοιάζει πρὸς τὸ ἀνόθαλα, διότι συνίσταται ἐκ πεπηγυίας τυρίας καὶ λευκομάτος.

ἀποσυντίθεται διὰ τῆς δευτέρας ταύτης ὀξεῖας κληθείσης ζυμώσεως εἰς γαλακτικὸν ὀξύ, καὶ τὸ γάλα λαμβάνει τούτου ἕνεκα ἀντίδρασιν ὀξεῖαν· ἐν τῷ αὐτῷ περιπτώσει τὸ γαλακτικὸν ὀξύ, πηγνύει ἐν μέρει τὴν διαλελυμένην εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ γάλακτος τυρίαν καὶ μεταβάλλει αὐτὴν εἰς βῶλους τινὰς μικροὺς, λευκοὺς καὶ θρυμματώδεις, (μάλιστα ὅταν θρᾶσωμεν τὸ τοιοῦτον γάλα, ὅτε λέγομεν ὅτι τὸ γάλα τοῦτο ἔκοψεν ἢ ὀξύτισε), μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ὁποίων τὸ ὑπόλοιπον ἐκλήθη ὄρρος γάλακτος.

Ἡ ιδιότης αὕτη τοῦ γάλακτος, νὰ μὴ διατηρηται ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀλλὰ νὰ ὀξυνίξῃ καὶ κόπτη, ἠνάγκασε τὸν ἄνθρωπον ν' ἀναζητήσῃ τὰ μέσα δι' ὧν ἠδύνατο νὰ διατηρῇ αὐτὸ ἐπὶ μακρότερον χρόνον. Καὶ ἐν μὲν τῇ Γαλλίᾳ ὁ χημικὸς Quevenne συνεβούλευσε νὰ ῥίπτωσιν ἐν τούτῳ μικρὰν τινα ποσότητα ἀλκαλικῆς οὐσίας, τῆς σόδας, κωλυούσης τὴν ὀξεῖαν ζύμωσιν, (ὡστε διέλθωσιν 95 μέρη ταύτης εἰς 1000 ὕδατος καὶ εἶτα 1 μέρος ταύτης προσέθετον εἰς 200 μέρη γάλακτος)· ἀλλ' ἡ κατάχρησις αὐτῆς ἐπήνεγκε διαβερὰν ἐπιρροὴν εἰς τὴν ὑγείαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὕτως ἐγκατελείφθη. Εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Παρισίων ὁ Lignac συνεβούλευσε νὰ ἐξατμίζωσιν αὐτὸ (ἀφαιρῶσι δηλ. τὸ ὀξυγόνον τοῦ ἀέρος τὸ προκαλοῦν τὴν ὀξεῖαν ζύμωσιν) καὶ εἶτα νὰ ἐγκλειώσιν ἐντὸς ἀγγείων φρασσομένων ἐρμητικῶς κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ γάλλου Appert· γλυκαίνουσι λοιπὸν τὸ γάλα διὰ ζάκχαρον (10:1), εἶτα ἐξατμίζουσιν τὸ 1/3 τοῦ ὄγκου, ἀναταράσσοντες διαρκῶς τὸ μίγμα, καὶ τέλος θέτουσιν ἐντὸς μικρῶν κασσιτερίνων ἀγγείων ἐρμητικῶς φρασσομένων· ἀλλ' ὅμως καὶ τὸ πεπυκνωμένον τούτο γάλα δὲν ἔχει τὴν γεῦσιν τοῦ νεαροῦ.

Περιέχει δὲ τὸ γάλα διάφορα συστατικά· καὶ τὰ μὲν γαλακτοσφαιρία αὐτοῦ περιέχουσι βούτυρον, τὸ δὲ ὑγρὸν τούτου τυρίαν, λεύκωμα καὶ γαλακτικὸν ζάκχαρον, προσέτι ἄλλατα φωσφορικά

1. Μόνον τὸ γάλα τῆς Ἰνδοῦ ἐν τισι περιστάσεσι ὑποβάλλεται εἰς τὴν οἰνοπνευματώχον κληθείσαν ζύμωσιν (ἀντὶ τῆς ὀξεῖας), καὶ τότε δι' αὐτῆς παρασκευάζουσιν ἐν Ρωσσίᾳ τὸ οἰνοπνευματώχον γάλα, τὸ ὁποῖον ἐκάλεσαν Koumi, καὶ τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς φάρμακον κατὰ τῆς φθίσεως.

(τῆς τιτάνου, μαγνησίας, κάλιως καὶ σιδήρου)· ἄλλατα χλωριούχα (τοῦ νατρίου, ἧτοι τὸ κοινὸν ἅλας, τοῦ κάλιως) καὶ τινὰς ἄλλας ἀνοργάνους ὕλας διαλελυμένας ὕλας ὁμοῦ ἐν τῷ ὕδατι. Τὸ ποσὸν δὲ τῶν συστατικῶν τούτων ποικίλλεται ὅσον ἀφορᾷ τὰ διάφορα ζῶα, τὴν διάφορον ἐποχὴν τῆς γαλακτορροίας αὐτῶν, τὴν διάφορον τροφὴν ἣν λαμβάνουσι καὶ τὴν διάφορον κατάστασιν εἰς ἣν εὐρίσκονται.² Διὰ τοῦτο παρατηροῦμεν ὅτι τὸ γάλα ἐν γένει τῆς γυναικὸς καὶ ἐκεῖνο τῆς ὄνου εἶναι ὀλιγώτερον μὲν βουτυρώδες μᾶλλον δὲ ζακχαρώδες καὶ λεπτόρρευστον, ἐνέχον ὀλίγην τυρίαν καὶ ἐλάχιστα τ' ἀνόργανα συστατικά, ἐνῶ τὸ γάλα τῆς προβάτου, τῆς αἰγὸς καὶ τῆς ἀγελάδος εἶναι μᾶλλον βουτυρώδες, ὀλιγώτερον ζακχαρώδες καὶ πυκνότερον, ἐνέχον ἄφθονον τυρίαν καὶ περισσώτερα τ' ἀνόργανα συστατικά. Ἐν τούτοις τὸ ποσὸν τοῦ βουτύρου μετὰ τὸν 6' μῆνα ἀπὸ τοῦ τοκετοῦ ἐλαττοῦται βαθμηδὸν κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ὀλονὲν αὐξανομένην τυρίαν καὶ τὸ ταλαντευόμενον ζάκχαρον καὶ ἄλλατα· ἐπομένως οἱ ποιμένες ἐξάγουσι τὸ βούτυρον τὸν χειμῶνα καὶ τυρεύουσι τὸ θέρος.³

Τῶν συστατικῶν τούτων τοῦ γάλακτος οὐσιώδης ιδιότης εἶναι ἡ πῆξις τῆς τυρίας καὶ τοῦ ὀλίγου λευκομάτος, ἥτις τελεῖται εἴτε ταχέως, ὅπότεν αἱ οὐσίαι αὐταὶ ἐλθῶσιν εἰς ἐπαφὴν μετὰ ἰσχυρῶν ὀξέων, ὡς τῆς πυτίας τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τοῦ στομάχου τῶν μοσχαρίων καὶ ἀμῶν καὶ τῆς ἐνεχύσεως τὸν γαστρικὸν τῶν ζῶων τούτων χυμὸν (χλωρυδρικήν πεψίνην), εἴτε θραδέως, ὅπότεν αἱ οὐσίαι αὐταὶ ἐλθῶσιν εἰς ἐπαφὴν μετὰ ἐλαφρῶν ὀξέων καὶ μάλιστα τοῦ ἐκ τῆς ὀξεῖας ζυμώσεως παραγομένου γαλακτικοῦ ὀξέος· τότε τὰ συστατικά ταῦτα τοῦ γάλακτος μεταβάλλονται εἰς μάζας τινὰς μᾶλλον ἢ ἤττον μεγάλας καὶ στερεὰς, δυναμένους νὰ ἐκθλίψωσι μόνον τὸν ὄρρον τοῦ γάλακτος, ἢ ἐγκλειούσας τὸ τε βούτυρον καὶ τὸν ὄρρον αὐτοῦ.

Ἡ γυνῶσις αὕτη τῆς πῆξεως τῆς τυρίας, γινώσῃ ἀπὸ μακροῦ χρόνου, ὤθησε τὸν ἄνθρωπον ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ τυρεύῃ τὸ γάλα, παράγῃ δηλ. δι' αὐτοῦ τυρὸν, καὶ νὰ τροφαλεῖ τούτο, ποιῇ τουτέστι

2. Τὸ γάλα περιέχει κατὰ μέσον ὄρον ἐπὶ τοῖς 100	βούτυρον	τυρίαν	λεύκωμα	ζάκχαρον	ἄλλατα	τὸ ὅλον τῶν στερεῶν	ὕδωρ
τῆς γυναικὸς	2,6	3,9	—	4,4	0,1	11,0	89,0
" ὄνου	1,2 1/2	2,0	0,1 1/2	5,0	0,7	9,0	91,0
" ἀγελάδος	4,3	4,8	0,6	4,0 1/2	0,5 1/2	14,3	85,7
" αἰγὸς	4,3 1/2	3,4	1,2	4,0	0,6 1/2	13,6	86,3
" προβάτου	6,0	5,0	0,3	4,1	0,7	16,0	84,0

3. Τὸ γάλα τῆς ἀγελάδος περιέχει ἐπὶ τοῖς 100	βούτυρον	τυρίαν	λεύκωμα	ζάκχαρον	ἄλλατα	τὸ ὅλον τῶν στερεῶν	ὕδωρ
τὸν γ' μῆνα	5,5	4,6	0,3	3,2	0,6	14,2	85,8
" δ' "	5,0	4,9	0,3	4,5	0,7	15,4	84,6
" ε' "	4,3	3,3	0,4	3,8	0,5	12,3	87,7
" ς' "	2,4	6,1	0,3	5,0	1,0	14,8	85,2

δι' αὐτοῦ τὴν τροφαλίδα ἢ κοινῶς μυζήθραν,¹ ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ παρασκευάζῃ τὸ δξύγαλα ἢ κοινῶς γιαγούρτιον πρὸς διάκρισιν τοῦ δξυνισμένου γάλακτος. Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην περίστασιν λαμβάνει ποσότητα γάλακτος, θερμαίνει ὀλίγον καὶ κατὰ τὴν θέρμασιν χέει τὴν πυτίαν καὶ ἀναταράσσει τὸ μίγμα, μέχρις οὗ ἅπανα ἡ τυρία παγῆ καὶ παράξῃ μάζας μεγάλας, λευκὰς καὶ στερεὰς, τὸν κληθέντα χλωρὸν τυρὸν, ἐκθλιβούσας ὑγρὸν ὑποκύανον, τὸν ὄρρον ἢ τυρσγάλα ἐφεξῆς λαμβάνει τὸν ἐκθλιθέντα τοῦτον ὄρρον, τὸν ἐνέχοντα εἰσέτι μέρη τινα τυρίας μὴ παγίσσης, βράζει αὐτὸν, μέχρις οὗ ἐπέλθῃ ἡ πῆξις ἁπάσης τῆς ἐν τούτῳ ὑπαρχούσης τυρίας, καὶ ποιεῖ ἑτέρας μάζας μικροτέρας καὶ λευκὰς, τὴν δὴ κληθεῖσαν τροφαλίδα ἢ μυζήθραν, ἐγκαταλιμπανούσας τὸ ἀνεῦ γάλα καὶ βουτύρου τυρσγάλα, ἢ ὄρρον γάλακτος. Εἰς δὲ τὴν δευτέραν περίστασιν λαμβάνει ἐπίσης ποσότητα γάλακτος, βράζει ἐπὶ ἱκανὴν ὥραν καὶ μετὰ ταῦτα χέει ὀλιγίστην ποσότητα ἐλαφροῦ ὀξέος (τοῦ ὁποῦ τῶν λειμωνίων ἢ τῆς διαλύσεως τρυγικοῦ ὀξέος κτλ.) ἵνα ἐπιβοηθήσῃ τὴν ὀξείαν ζύμωσιν, εἴτα ἀφίνει τοῦτο ἤρεμον ἐπὶ πολλὰς ὥρας, μέχρις οὗ ἀναπτυχθῇ τὸ ἐκ τῆς ζύμωσης ταύτης γαλακτικὸν ὀξὺ καὶ πήξῃ ἅπανα τῆρ τυρίαν εἰς μάζας μικρὰς καὶ λευκὰς, μὴ ἱκανὰς ν' ἀποθλιψῶσι τὸ βούτυρον καὶ τὸν ὄρρον ἀλλὰ διατηρούσας αὐτὰ, τὸ κοινῶς γιαγούρτιον ἢ δξύγαλα.

Γ'. Τὸ γάλα τοῦτο παρασκευάζεται ἐντὸς τῶν μαστῶν τῶν ζώων, ἀδενωδῶν τινῶν ὀργάνων αὐτῶν, εἰς ὠρισμένην ἐποχὴν. Καὶ διὰ νὰ ἐννοήσῃτε τίνι τρόπῳ παρασκευάζεται ἐντὸς αὐτῶν, δεόν νὰ μάθητε τὴν κατασκευὴν τούτων, ὅτι δηλ. οἱ ἀδένες οὗτοι εἰσὶ κοίλοι χώροι, οἵτινες συνεκτομοῦνται εἰς ἴδιον ὄχετόν, τὸν ἐκφορητικὸν αὐτῶν ἀγωγόν, καὶ περιελίφονται κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν ἐπιφάνειαν διὰ τινος ὑμένου, συνισταμένου ἐκ πληθῶς ἀσκιδίων (κληθέντων ἀδενωδῶν κυτταρίων) καὶ πολυπληθῶν λεπτοτάτων ἀγγείων, προσκομιζόντων εἰς ταῦτα ἄφθονον αἷμα.

Κατὰ τὴν ὠρισμένην ταύτην ἐποχὴν, ἀρχομένην περὶ τὸ τέλος τῆς κησεως, συμβαίνει ἕνεκα ἀγνώστου αἰτίας συνόρμησις αἵματος εἰς τὰ ἀγγεῖα τοῦ ὑμένου τῶν ὀργάνων τούτων ἕνεκα δὲ ταύτης τελείται ἀφθονωτέρα ἐξάγγισις τοῦ ὄρρου τοῦ συνορμήσαντος ἐκεῖ αἵματος, ἢ ὅποια ἐπιφέρει οὐ μόνον ταχυτέραν τὴν ἐξόγ-

1. Ἄς μὲ συγχωρήσωσιν οἱ ἀναγνώσται, καὶ μάλιστα οἱ περὶ τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν ἀσχολούμενοι, νὰ καλέσω τὴν μυζήθραν τροφαλίδα καὶ τὸ γιαγούρτιον δξύγαλα, διότι μὴ τὴν ἀλήθειαν δὲν γνωρίζω τί ἄλλο σημαίνει ἡ τροφαλίς τῶν ἀρχαίων καὶ τίνος ἕνεκα διέκρινον αὐτὴν τοῦ χλωροῦ τυροῦ, καὶ διότι τὸ δξύγαλα δὲν σημαίνει τὸ ὑπὸ τῶν νεωτέρων ὄξυνον ἢ δξυνισμένον γάλα τὸ κατὰ φύσιν παραγόμενον, ἀλλὰ τὸ γιαγούρτιον τὸ διὰ τῆς τέχνης δξὺ παρασκευαζόμενον, ὡς τὸ ὀξυποτον διαφέρει τοῦ δξύνου ποτοῦ.

κωσιν τῶν ἀδενωδῶν ἀσκιδίων καὶ τὴν ἀπόπτωσιν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἄφθονον τὴν ἐκχυσιν καὶ μεταβολὴν τοῦ ὑπολοίπου ὄρρου τοῦ τοιούτου αἵματος καὶ τὴν σώρευσιν αὐτοῦ σὺν τοῖς ἀσκιδίοις ἐντὸς τῶν κοίλων χωρῶν τῶν ἀδένων πρὸς σχηματισμὸν τοῦ γάλακτος· ταυτέστιν ἡ λίαν ταχέως ἐπερχομένη ἐξόγκωσις τῶν ἀδενωδῶν ἀσκιδίων προκαλεῖ οὐχὶ τὴν θρεπτικὴν μεταβολὴν αὐτῶν, ἀλλὰ τὴν λιπώδη τροποποίησιν τοῦ περιεχομένου τούτων, (τὴν κληθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν λιπώδη διήθησιν), καὶ συνάμα ἐπάγει τὴν ἐκπτωσιν καὶ τὴν συσσωρεύσιν αὐτῶν ἐντὸς τῶν κοίλων χωρῶν τῶν ἀδένων, ὥστε τὰ ἀδενώδη ταῦτα ἀσκιδία κατὰ πλῆρα λίπους ἀποπίπτουσι καὶ συσσωρεύονται ἐντὸς τῶν κοίλων χωρῶν τῶν ἀδένων· πρὸς τούτοις τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ ἐξαγγισθέντος ὄρρου τοῦ αἵματος μεταβάλλεται διὰ τοῦ δξυγόνου τοῦ ἀέρος ἀπὸ ὄρρου αἵματος εἰς ὄρρον γάλακτος (τῆ τροποποίησις τῆς ἐν τούτῳ ὑπαρχούσης ἰνίας εἰς τυρίαν), ἐκχέεται ἐντὸς τῶν κοίλων χωρῶν τῶν ἀδένων, μίγνεται μετὰ τῶν λιπωδῶς διηθημένων καὶ ἐκεῖ συσσωρευθέντων ἀσκιδίων, καὶ οὕτω ἀποτελεῖ τὸ γάλα. Τούτων οὕτως συμβαινόντων ἐκκρίνεται τὸ μίγμα τοῦτο, τὸ ἐνέχον τὰ ἀδενώδη ἀσκιδία ὡς γαλακτοσφαίρια καὶ τὸν ὄρρον τοῦ αἵματος ὡς ὄρρον γάλακτος, διὰ τοῦ ἐκφορητικοῦ ἀγωγοῦ τοῦ ἀδένο, καὶ χρησιμεύει πρὸς τὴν θρέψιν τοῦ νεωστὶ γεννηθέντος ὄντος.

Μὴ ἀπορήσετε λοιπὸν, ὡ ἀγαθοὶ ἀναγνώσται, ὅταν παρατηρήτε ὅτι τὸ γάλα χρησιμεύει ὡς πρώτη τροφή τοῦ ἀνθρώπου, διότι τὰ συστατικὰ αὐτοῦ ἐπ' ὀλίγον διαφέρουσι τῶν συστατικῶν τοῦ αἵματος τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ προωρισμένου πρὸς τὴν θρέψιν τοῦ σώματος τούτου· οὐδὲ λησμονήσατέ ποτε τὰς ὑποχρεώσεις, τὰς ὁποίας ὀφείλετε εἰς τὰς μητέρας ὑμῶν, αἵτινες, καθ' ἣν ἐποχὴν σείς ἐρρίφθητε ἐν τῷ κόσμῳ μικροὶ, γυμνοὶ καὶ ἀδύνατοι, σὰς παρέλαβον εἰς τὰς ἀγκάλας των, σὰς περιέβαλψαν εἰς τοὺς κόλπους των καὶ σὰς προσέφερον τὸ αἷμά των ὅπως σὰς διαθρέψωσι.

¹ Ἐκεῖται τὸ ὄνομα.

Κ. Π. ΔΗΜΗΤΡΙΑΝΝΗΣ.

Ο ΤΑΜΕΡΛΑΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΥΡΜΗΞ

Ἐκεῖνος ὁ μέγας τάρταρος κατακτητὴς Ταμερλάνος, ὅτε κατὰ τὸ ἔτος 1397 εἶχεν εἰσβάλει μετὰ φοβεροῦ στρατοῦ εἰς τὰς Ἰνδίας, περιεκυκλώθη ἐξαφνα αὐτὸς καὶ μέρος τῶν στρατευμάτων του, ἅμα διελθὼν τὰ ὄρη τὰ ὅποια διαχωρίζουσι τὰς Ἰνδίας ἀπὸ τοῦ Ἀφγανιστάν, ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν. Οἱ στρατιῶται καταληφθέντες ὑπὸ πανικοῦ φόβου διεσκορπίσθησαν, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ κατακτητὴς δὲν ἠδυνήθη νὰ σωθῇ εἰμὴ χάρις εἰς τὴν ταχύτητα τοῦ ἵππου του.

Πρὸς τὸ ἐσπέρας ἐσταμάτησε κατάκοπος πλησίον εἰς ἐρειπωμένον μαυσαλεῖον, τὸ ὅποιον ὑψοῦτο ἐρημον ἐν τῷ μέσῳ πεδιάδος. Καταβάς ἀπὸ τοῦ ἵππου τοῦ εἰσεχώρησεν εἰς τὰ ἐνδότερα καὶ ἐξηπλώθη κατὰ γῆς διὰ νὰ ἀναπαυθῇ ὀλίγον. Ἀναλογιζόμενος ὅτι εἶχεν ὑπὸ πάντων ἐγκαταλειφθῆ, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ὄπλα τοῦ εἶχε χάσει κατὰ τὴν φυγὴν, εὗρισκεν ὅτι ἦτο δεινότης ἡ θέσις του καὶ ἤρχιζε νὰ παραδίδηται εἰς μεγίστην ἀπελπισίαν.

Αἴφνης βλέπει πλησίον εἰς τὴν χεῖρά του μύρμηκα βραδέως προχωροῦντα καὶ κρατοῦντα διὰ τῶν χειλῶν του κόκκον διπλάσιον ἑαυτοῦ κατὰ τὸ μέγεθος. Ὁ μύρμηξ διηυθύνετο πρὸς τὸν τοῖχον, ὅπου εἰς ὀλίγων δακτύλων ὕψος ἦτο τὸ στόμιον τῆς μυρμηκίας. Ὁ Ταμερλάνος ἀπροσέκτως παρηκολούθει τοῦ μύρμηκος τὴν πορείαν, ὅτε τὸν βλέπει, φθάσαντα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ τοίχου, νὰ προσπαθῇ ν' ἀναβῆ, ἐνῶ ἡ κλίσις ἦτο ἐντελῶς κάθετος· ἀλλ' ὁ κόκκος ἦτο πολὺ βαρὺς, ὑπὸ δὲ τοῦ βάρους ἐκύλιε τὸ ζώον κατὰ γῆς.

Ὁ ἀκούρατος μικρὸς δουλευτὴς δὲν ἀπεθάρρυνετο· ἐλάμβανε πάλιν τὸ φορτίον του, καὶ ἤρχιζε νέας προσπαθείας διὰ νὰ ὑπερικήσῃ τὸ ἐμπόδιον· πάλιν ὁ κόκκος ἐκίλιε κάτω. Τὸ πείραμα ἐπανελήφθη ἐξήκοντα ἐννέα φορές, χωρὶς νὰ φανῇ καθ' ὅλου ἀποθαρρυσμένος ὁ μύρμηξ. Τέλος τὴν ἑβδομηκοστὴν φορὰν κατώρθωσε νικηφόρος νὰ φθάσῃ εἰς τὸ στόμιον τῆς μυρμηκίας, καὶ ἔγινεν ἄφαντος εἰς τὰ βάθη τῆς κατοικίας του φέρον μαζῆ του τὸν πολύτιμον κόκκον, τὸν ὁποῖον τόσον γενναίως εἶχε διασώσει.

Διαρκούσης τῆς μικρᾶς ταύτης σκηπῆς οὐδὲμία ἐκ τῶν κινήσεων τοῦ μύρμηκος εἶχε διαφύγει τὴν προσοχὴν τοῦ κατακτητοῦ. Μόλις ἐκεῖνος εἶχε γείνει ἄφαντος, ἠγέρθη τὸν ἵππον καὶ ἤρχισε πανταχόθεν νὰ περιτρέχῃ τὴν πεδιάδα. Μετὰ πολλοὺς μόχθους ἐπὶ μίαν ὀλόκληρον νύκτα, ἠδυνήθη ἀνευρὼν τὸ στρατεύμα του νὰ τὸ φθάσῃ, καὶ συλλέξας τοὺς φυγάδας, ἐπετέθη τὸ δεύτερον κατὰ τῶν Ἰνδῶν, ἐνίκησεν αὐτοὺς κατὰ κράτος καὶ ἐκυρίευσεν τὴν χώραν των.

«Βλέπων τὸ θάρρος καὶ τὴν ἐπιμονὴν τοῦ μικροῦ ἐκείνου ἐντόμου, ἔλεγε πρὸς τοὺς συντρόφους του, ἠσθάνθη ἐντροπὴν διότι τόσον εὐκόλως εἶχον ἀπελπισθῆ. Ὁ Θεὸς ἀπέστειλε τὸν μύρμηκα διὰ νὰ μὲ διδάξῃ ὅτι ἡ ἐπιμονὴ ὑπερική πάντα τὰ ἐμπόδια.»

Καὶ ὄντως, οὐδεὶς κόπος εἶνε τόσον μέγας, ὅσον δύσκολος καὶ ἐπαχθὴς καὶ ἀνφαινήται, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ τὸν καταβάλλῃ ἡ ἐπιμονὴ καὶ ἡ καρτερία.

Σ.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

14.— Διὰ τί ἡ γάτα τρίβει διὰ τῶν ποδῶν της τὰ πόδια της ὅταν μέλλῃ νὰ θρέξῃ;

Αἱ τρίχες ἐν γένει εἶναι ὑγροσκοπικαί, δηλ. ἀπορροφῶσιν εὐκόλως τὴν ὑγρασίαν τῆς ἀτμοσφαιρας. Ὅταν μέλλῃ νὰ θρέξῃ, ἡ ἀτμοσφαῖρα περιέχει πολλοὺς ἀτμοὺς ὕδατος ἐν ἀοράτῳ καταστάσει, τοὺς ὁποίους ἀπορροφῶσιν αἱ τρίχες τοῦ ζώου τούτου, γίνονται δὲ οὕτω πρόξενοι κνισμοῦ τινος· διὰ τοῦτο δὲ ἡ γάτα ξύεται. Πολλοὶ ἄνθρωποι αἰσθάνονται διὰ τὸν αὐτὸν λόγον κνισμοὺς ἀνυποφόρους κατὰ τὴν κεφαλὴν, προμηγύοντας βροχὴν.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* Ἐὰν τὸ δέκατον μόνον μέρος τῶν φροντίδων, ὅσας λαμβάνομεν καθ' ἑκάστην διὰ νὰ ἔχωμεν ἄρτον καλὸν καὶ καλὴν τράπεζαν, ἀφιερώνωτο εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς ἰδίας ἡμῶν οικογενείας, πρὸ πολλοῦ ὁ κόσμος ὅλος θὰ ἦτο τέλειος. (Οὐάβρων.)

* Ὑπερασπίζου τὰ δίκαιά σου, ἀλλὰ μετὰ γαλήνης καὶ πραύτητος. Ὁ ἀναβρασμὸς ὑπερβολικοῦ θυμοῦ, ἡ ἀλαζονικὴ ἰσχυρογνωμοσύνη, ἡ μανία τοῦ νὰ θέλῃ τις νὰ ἔχῃ δίκαιον πάντοτε, καὶ τὸ τῆς ἀντιρρήσεως πνεῦμα, οὐδὲν ἔχουσιν ὠφέλιμον ἀποτέλεσμα, ἀπ' ἐναντίας δὲ αὐξάνουσι τὸν θυμὸν τῶν ἄλλων διὰ τῆς ἐναντιότητος αὐτῶν, καὶ προσθέτουσιν ἀδικίαν ἐπ' ἀδικίας. Ἴσως διαλογιζόμενος λέγεις κατὰ νοῦν· «Καλὰ καὶ ἅγια ταῦτα· ἀλλὰ δύναμαι νὰ γαλιναγωγῶ πάντοτε ἑμαυτόν; Οὐχὶ πάντες δύνανται νὰ κρατῶσι τὸν λόγον αὐτῶν, ὅταν ὑπὸ τῆς ἀγανακτήσεως κυριεύονται.» Ἐγὼ ὅμως σοὶ ἀποκρίνομαι· «Ὁ ἄνθρωπος πολλὰ δύναται, ὅταν σπουδαίως θέλῃ.» Ἀναντιρρήτως δὲ ἕκαστος δύναται νὰ γίνῃ κρείττων τῶν ὀργῶν αὐτοῦ, ἐὰν λάβῃ σταθερὰν πρὸς τοῦτο ἀπόφασιν. Καὶ σὺ δύνασαι νὰ περιστείλῃς τὴν γλώσσάν σου. Καὶ ὄντως, δὲν περιστέλλεις αὐτὴν, παρουσιαζόμενος ἐνώπιον ἐκείνων, οἵτινες σοὶ ἐπιβάλλουσι σέβας; Οὕτως ἄρα, ἄνακνδρε, δεικνύεις τὴν ἀνδρίαν σου μόνον πρὸς τοὺς ἀδυνάτους, ἢ πρὸς ἐκείνους, οὓς ἀκινδύνως καταφρονεῖς, ἐνώπιον δὲ τῶν μεγάλων καὶ τῶν ἰσχυρῶν ἀντὶ θυμοῦ αἰσθάνεσαι φόβον. (Zschokke.)

* Ὁ ἀπερίσκεπτος καὶ ἄκαυρος ζῆλος ὁμοιάζει ἄνθρωπον, ὅστις ἐξεγειρεῖ ἄρρωστον κοιμώμενον, ἵνα ἐρωτήσῃ αὐτὸν πῶς ἔχει.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Θέρμανσις τοῦ κοιτῶνος τῶν ἀρρώστων.

Τὸν χειμῶνα εἶναι ἀναγκαῖον, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺν, νὰ θερμαίνηται προσηκόντως τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διαιτᾶται ὁ ἀρρώστος· ὁ καταλληλότερος δὲ τρόπος τῆς θερμάνσεως εἶναι ὁ διὰ πηλίνης θερμάστρας. Αἱ σιδηραὶ θερμαίνουσι μὲν ταχέως, ἀλλὰ καὶ ταχέως καταψύχονται· πρὸς τούτοις ἡ θερμότης ἢ ἐκ τῶν σιδηρῶν δὲν διανέμεται ἐξίσου ἐφ' ὅλον τὸ δωμάτιον· τούταντιον δὲ, αἱ πηλιναὶ θερμαίνουσι μὲν βραδύτερον, ἀλλ' ἡ ἐξ αὐτῶν θερμότης εἶναι ἡπιωτέρα καὶ διαδίδεται ὁμαλωτέρα ἐν τῷ κοιτῶνι καὶ διαμένει ἐπὶ μακρότερον χρόνον.

Πύραυλα (μαγκάλια) πρὸς θέρμανσιν εἶναι ἀπολύτως ἀπορρίπτεα ὡς βλαβερά.

Ἐν ταῖς πλείσταις τῶν περιστάσεων καλὴ καὶ εὐάρεστος θερμοκρασία ἐν κοιτῶνι ἀσθενῶν εἶναι ἡ μέχρι δεκατεσσάρων ἢ δεκαπέντε μοιρῶν κατὰ τὸ τοῦ Ρεωμύρου θερμομέτρον, ἢ δεκαοκτῶ μέχρι δεκαεννέα κατὰ τὸ τοῦ Κελσίου. Φροντίς δὲ τοῦ νοσηλεύου ἐστὶν ὅπως ἡ θερμοκρασία αὕτη διατηρηθῆται, εἰ δυνατόν, ὁμοίᾳ νύκτωρ τε καὶ ἡμέρας ἀνευ μεγάλων καὶ αἰφνιδίων μεταβολῶν. Εἰς ἐξαιρετικὰς τινὰς περιστάσεις, ἂν ἦναι χρεῖα ὑψηλοτέρας ἢ ταπεινοτέρας θερμοκρασίας, ὀρίζεται αὕτη ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῆς τεχνητῆς θερμάνσεως ὁ ἀήρ τοῦ δωματίου γίνεται ξηρότερος, ἡ δὲ ξηρότης αὕτη εἰς τινὰς ἀσθενείας βλάπτει τὸν ἀρρώστον, διὰ τοῦτο τίθεται, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐπὶ τῆς θερμάστρας ἀγγεῖον πληρὲς ὕδατος, ὅπως ἡ ἐξάτμισις τούτου ἀναπληρῶσιν τὴν ἀναγκαίαν τοῦ ἀέρος ἕγρασίαν.

Ὁ κ. Ν. Μελισσιόδης, ἀνώτερος ἀπάλληλος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, πρὸ πολλῶν δὲ ἐτῶν εὐδοκίμως διδάσκων τὴν διπλογραφίαν, ἐπιλοπόνησεν ἐγχειρίδιον ἐμπορικῆς ἀριθμητικῆς, περιεχούσης πλείστας συντόμους μεθόδους πρὸς λύσιν τῶν ἀριθμητικῶν προβλημάτων, τῶν ἀναγομένων εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἐκ τῆς ἀριθμητικῆς ταύτης, ἣς εὐμενῶς ἀνεκοινώθη ἡμῖν τὸ χειρόγραφον, σκοπούμεν νὰ καταχωρήσωμεν ἐν τῇ Ἐστίᾳ χρησίμους τινὰς συντομὰς ἐπὶ τῶν ἀριθμητικῶν πράξεων καὶ τῶν ἐμπορικῶν ὑπολογισμῶν, εὐχόμεθα δὲ ταχέως νὰ ἴδῃ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος τὸ ὅλον ἔργον.

Πρακτικῶν κλάδων τῶν ἀνθρωπίνων γνῶσεων ἀπεκάλεσε συγγραφεὺς τις τὴν ἀριθμητικὴν διάστημα· δὲ οικονομολόγος, ὁ Joseph Garnier, λαλῶν περὶ τῶν ἐμπορικῶν καὶ τραπεζικῶν ὑπολογισμῶν, προσθέτει· «Ἡ μεθοδικὴ σπουδὴ τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν κανόνων τῶν ὑπολογισμῶν τούτων εἶνε ἄριστον μάθημα πρακτικῆς λογικῆς, ἀρμόδιον πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν ἰδεῶν, πρὸς μύρφωσιν τῆς κρίσεως καὶ πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ λογιστικοῦ πνεύματος, ὅπερ, συνδυαζόμενον μετὰ τῶν φιλολογικῶν καὶ οικονομικῶν γνῶσεων, παρέχει τὸ προνοητικὸν πνεῦμα, ἐξ οὗ πηγάζει ἡ εὐπορία καὶ ἡ ἠθικότης τῶν οἰκογενειῶν.»

Σ. τ. Δ.

ΦΕΛΙΜΟΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Δοκιμὴ προσθέσεως.

Διὰ νὰ βεβαιωθῶμεν περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς

προσθέσεως (ὅτι καὶ μάλιστα σύγκειται ἐκ πολλῶν κατὰ στήλην ἀριθμῶν) δὲν ἐξελέγχομεν αὐτὴν δι' ἀφαιρέσεως τῶν ἀθροισμάτων (κατὰ τὸν κοινὸν τρόπον), διότι τότε θέλομεν κάμει μερικὰς ἀφαιρέσεις διπλασίας τῶν στηλῶν τῆς προσθέσεως, ἀλλὰ δι' ἄλλου τρόπου προσθέσεως συντόμου ἐξακριβοῦμεν τὴν τελεσθεῖσαν πράξιν, ἀρχόμενοι ἐξ ἀριστερῶν (δηλαδὴ ἀπὸ τὰς μονάδας τῆς ἀνωτάτης τάξεως)· γράψαντες δὲ τὸ ἀθροισμὰ ἐκάστης στήλης χωριστὰ, καὶ κατὰ κλίμακα ἀπὸ κορυφῆς μέχρι βάσεως, ἀθροίζομεν αὐτὰ ἔπειτα καὶ εὐρίσκομεν τὸ αὐτὸ ὅλικόν ἀθροισμὰ.

Πρὸς ἐξελεγεῖν π. χ. τῆς κατωτέρω προσθέσεως τῶν 12 ἀριθμῶν ἀρχόμενοι ἐξ ἀριστερῶν προσθέτομεν τὴν πρώτην στήλην τῶν δεκαδῶν τῆς χιλιάδος, καὶ εὐρόντες τὸ ἀθροισμὰ 19, γράφομεν αὐτὸ ὁμοίως, τὸ ἀθροισμὰ τῆς στήλης τῶν χιλιάδων 40 (χωρὶς νὰ ἔχωμεν κρατούμενα τῆς προηγουμένης στήλης) γράφομεν ὑποκάτω τοῦ ἀριθμοῦ 19 εἰς στήλην κλίμακος, προχωροῦντες ἀριστερὰ κατὰ ἐν ψηφίον· κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν γράφομεν τὸ ἀθροισμὰ τῶν ἑκατοντάδων 60, τὸ τῶν δεκαδῶν 61, καὶ τὸ τῶν μονάδων 63, ἀθροίσαντες δὲ ταῦτα εὐρίσκομεν τὸ αὐτὸ ὅλικόν ἀθροισμὰ 236673.

Προσθεσεις:

67248	Δοκιμὴ	
3456	ἀθροισμὰ α' στήλης 19	ἐξ ἀριστερῶν
4478	» β' »	40
40844	» γ' »	60
7956	» δ' »	61
40836	» ε' »	63
5262		
6458	ὅλικόν	236673*

4575

92578

25982

236673

* Δοκιμὴ κατὰ τὸν κοινὸν τρόπον:

κεφάλαιον ὡς ἄνω 236673

ἀθροισμὰ α' στήλης 19

046

» β' » 40

066

» γ' » 60

067

» δ' » 61

063

63

00